Alla barn behöver sitt särskilda stöd

En kvalitativ studie om hur några förskollärare uppfattar möjligheten att kunna tillgodose barns behov av särskilt stöd

Namn Jasmina Nordgren och Beatrice Seil
Program Förskollärarprogrammet

Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT/2024
Handledare: Rose Marie Kamperin
Examinator: Jenny Bengtsson

Nyckelord: barn, särskilt stöd, förskollärare, förskola, barns behov

Abstract

I “Läroplanen för förskolan” (2018) framgår det att barns behov ska bli tillgodosedda där förskolan ska se till barns bästa och där hänsyn ska tas till varje enskild individ. Förskolan ska även följa Barnkonventionen där det beskrivs att alla barn ska ha samma rättigheter och lika värde där ingen får diskrimineras oavsett vilka förutsättningar de har (UNICEF Sverige, 2018). Utifrån detta uppdrag i läroplanen blir det av stor vikt att tillgodose samtliga barns behov och förutsättningar där de har samma rättigheter och värde.

Syftet med denna studie är att undersöka hur några förskollärare uppfattar möjligheten att tillgodose barns behov av stödinsatser. Att endast rikta oss till förskollärare beror till stor del på att det i förskolans läroplan Lpfö18 (2018) framgår att förskollärare har ett större ansvar än vad övriga befattningar i arbetslaget har. De tre forskningsfrågor vi utgår från när vi besvarar syftet är 1. Hur definierar förskollärare läroplanens begrepp “barn i behov av särskilt stöd”? 2. Hur beskriver förskollärare möjligheter att tillgodose barns behov av stödinsatser så som särskilt stöd? 3. Vad menar förskollärare är ändamålsenliga verktyg och strategier för att kunna möta barns behov av stödinsatser, i synnerhet barn i behov av särskilt stöd?

Studien är en kvalitativ studie där vi använt oss av intervju som metod för insamling av data. Totalt medverkar nio förskollärare vilka arbetat inom förskolan mellan 5–29 år. I resultatet framkommer delade meningar gällande förutsättningar och möjligheter att tillgodose barns behov av särskilt stöd. Majoriteten beskriver att de har möjlighet men att det till stor del beror på vad för typ av behov det gäller där flertalet samtidigt lyfter att de har möjlighet genom att de har tillgång till specialpedagog. Därtill kommer även ramfaktorernas påverkan av att kunna tillgodose behoven där förskollärarna beskriver en utmaning med för stora barngrupper samt ekonomiska svårigheter.

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till samtliga som bidragit till att vi kunnat genomföra denna undersökning. Tack till alla kompetenta förskollärare som med ett stort engagemang organiserat och tagit sig tid till att kunna delta i studien. Tack även till rektorn som var tillmötesgående och gjorde det möjligt för oss att snabbt få kontakt med flera förskollärare. Vi vill även tacka vår handledare Rose Marie Kamperin för vägledning samt alla goda råd genom processens gång.

Innehållsförteckning

1 Inledning ... 3

2 Syfte och frågeställningar ... 3

3 Bakgrund ... 4

4 Tidigare forskning ... 5

4.1 Begreppet ”barn i behov av särskilt stöd” ... 5

4.2 Anpassningar, verktyg och strategier i bemötandet av barns behov ... 6

4.3 Kompetensens betydelse ... 7

5 Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp ... 9

5.1 Sociokulturellt perspektiv ... 9

5.2 Centrala begrepp i perspektivet ... 10

5.2.1 Appropriering ... 10

5.2.2 Den proximala utvecklingszonen ... 10

5.2.3 Mediering ... 11

6 Metod och genomförande ... 11

6.1 Vald metod för insamling av datamaterial ... 11

6.2 Avgränsning och urval ... 12

6.3 Studiens genomförande ... 13

6.4 Analysmetod ... 14

6.5 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet ... 15

6.6 Etiska överväganden ... 16

7 Resultatredovisning ... 17

7.1 Del 1. Definition av begreppet ”barn i behov av särskilt stöd” ... 17

7.1.1 De barn som behöver stöd under en period eller permanent ... 17

7.1.2 Barn med och utan diagnos ... 18

7.2 Del 2. Förutsättningar att möta barns behov av särskilt stöd ... 19

7.2.1 Användandet av specialpedagog ... 19

7.2.2 Ramfaktorer ... 21

7.3 Del 3. Strategier i bemötandet av barns behov av särskilt stöd ... 22

7.3.1 Konkreta verktyg ... 22

7.3.2 Olika förhållningssätt ... 24

8 Slutdiskussion ... 26

8.1 Resultatdiskussion 26
8.1.1 Hur begreppet ”barn i behov av särskilt stöd” definieras 26
8.1.2 Möjlighet att tillgodose barns behov av stödinsatser 26
8.1.3 Ändamålsenliga verktyg och strategier för att kunna möta barns behov av stödinsatser 28
8.2 Metoddiskussion 29
8.3 Studiens relevans och förslag på vidare forskning 30
9 Referenslista 32
Bilaga 1. Informationsbrev 36
Bilaga 2. Samtyckesblankett 37
Bilaga 3. Intervjufrågor 38

1 Inledning

Denna studie handlar om hur några förskollärare uppfattar att de har möjlighet att tillgodose barns behov av särskilt stöd. Förskolan ska följa förskolans läroplan Lpfö18 (2018) där det framgår att förskolan ska erbjuda en likvärdig utbildning där samtliga barns behov och förutsättningar ska bli tillgodosedda. Vidare ska förskolan se till barns bästa där hänsyn ska tas till varje enskild individ. Dessutom står det i skollagen i 8 kap. 9 § att de barn som av något skäl behöver särskilt stöd ska få det utifrån deras behov och i 3 kap. 2 § anges det att barn i sin utveckling och sitt lärande ska ges den ledning och stimulans som de behöver (SFS 2010:800). Att det i dagsläget sker nedskärningar på grund av ekonomiska skäl kan leda till att det blir en utmaning att följa uppdraget som förskollärare vilket bidrar till att denna studie är relevant. Genom en artikel i *Vi lärare* som ges ut av förskolans fackförbund *Sveriges lärare* skriver Bergling (2023) att det sker nedskärningar på stödpersonal. Det framgår att detta leder till att möjligheterna att få stöd minskas för de barn som är i behov av särskilt stöd. I och med de nedskärningar som görs ökar pressen för förskollärare. Dessutom framgår det i artikeln att skollagen inte alltid kan följas av huvudmän på grund av budgeten. Något huvudmannen ska se till enligt Skollagen (SFS 2010:800) 8 kap. 8 § är miljön som barnen vistas i samt storleken på barngrupperna.

Då förskollärare i sitt uppdrag ska följa läroplanen, där barns behov och förutsättningar ska tas hänsyn till, blir denna studie relevant för yrkesutövningen. Något denna studie kan komplettera med är några förskollärares uppfattningar gällande vilken möjlighet de har att tillgodose barns behov av särskilt stöd, vilket ingen utav de presenterade studierna i kapitlet Tidigare forskning har som syfte.

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka några förskollärares uppfattningar av fenomenet möjligheten att tillgodose barns behov av stödinsatser, i synnerhet barns behov av särskilt stöd.

Följande forskningsfrågor är aktuella:
-Hur definierar förskollärare läroplanens begrepp “barn i behov av särskilt stöd”?
-Hur beskriver förskollärare möjligheter att tillgodose barns behov av stödinsatser så som särskilt stöd?
-Vad menar förskollärare är ändamålsenliga verktyg och strategier för att kunna möta barns behov av stödinsatser, i synnerhet barn i behov av särskilt stöd?

3 Bakgrund

Genom förskolans historia har det skett förändringar över tid. Wahlström (2016a) skriver att år 1985 lyfter förskola-skola-kommittén fram ett förslag på upplägg om gemensamma mål mellan skolan och förskolan. Kommittén menade att det är väsentligt att förskola och skola ska ha gemensamma mål kring barns utveckling och lärande och att det då är av stor vikt att båda verksamheterna har ett pedagogiskt innehåll. Vidare skriver Ringarp och Nihlfors (2020) om att det skedde en stor förändring i styrningen av förskolan år 1996, när hela ansvaret flyttades från socialdepartementet till utbildningsdepartementet. Kort därefter, år 1998, fick förskolan sin första läroplan där det framgick att det var hela arbetslagets ansvar att följa läroplanen (Läroplan för förskolan [Lpfö98], 1998). Sedan dess har det skett stora förändringar där förskollärares ansvar har förtydligats. Dagens läroplan är mer välformulerad då det numera står att det är förskollärarna som ansvarar för den pedagogiska utbildningen jämfört med tidigare då det stod att det var arbetslaget som hade ansvaret. Förutom det förtydligade ansvaret framgår det också i läroplanen att förskolan ska luta sig emot Barnkonventionen där det framkommer att barns rättigheter ska tillgodoses (Lpfö18, 2018). I Barnkonventionen, som blev svensk lag år 2020, beskrivs det att alla barn ska ha samma rättigheter och lika värde där ingen får diskrimineras oavsett vilka förutsättningar de har (UNICEF Sverige, 2018). Vad som ytterligare framgår i Lpfö18 (2018) är att förskolan ska se till barns behov och förutsättningar där rektorn ansvarar för att de barn som är i behov av särskilt stöd ska få det stöd som de är i behov av.

Att kunna fullfölja uppdraget och genomförandet av vad som står i läroplanen kräver rätt förutsättningar. En aspekt som kan påverka genomförandet menar Wahlström (2016b) är ramfaktorer. Hon beskriver att ramfaktorer handlar om sådant som man själv i verksamheten inte kan styra över eller påverka och där innefattas bland annat stora barngrupper, personalbrist, ekonomi och miljö. Andra aspekter som kan påverka genomförandet menar Ringarp och Nihlfors (2020) vara personalens utbildning, sammansättning av arbetslag och hur de arbetar tillsammans samt hur de använder sig av varandras kompetens.

För att kunna bemöta barns behov av särskilt stöd kan tydliggörande pedagogik användas. Detta beskriver Edfelt m.fl. (2021) vara ett användbart verktyg för att göra vardagen mer tydlig och hanterbar för barnen. Han beskriver att inom tydliggörande pedagogik innefattas visuellt stöd i form av bilder som genom ett dagsschema kan visa vad som sker under dagen eller utvalda bilder på en kommunikationskarta som kan används för att underlätta kommunikationen. Det finns dessutom nio olika frågor som bör finnas med vid en genomgång och genomförande av exempelvis en aktivitet. De nio olika frågorna svarar på varför något ska göras, vad och hur saker och ting ska göras, med vem, var och när, hur länge och hur mycket samt vad som ska hända härnäst. Att ge tydliga svar på dessa frågor kan bidra till att barnet känner sig lugnare och tryggare (Edfelt m.fl., 2021). Även Grännö Johansson m.fl. (2022) lyfter vikten av att använda sig av tydliggörande pedagogik såsom scheman, bildstöd, ritprat, pekprat och tecken som stöd då detta hjälper barnen att upptäcka de rutiner som ingår i förskolans vardag.

Ett annat sätt att arbeta på för att kunna möta barnen i deras behov är att dela in barnen i mindre grupper. Swärd (2022) menar att det är fördelaktigt att se till gruppkonstellationer och att dela in i minde grupper då barn får bättre förutsättningar till samspel och kommunikation. Om barn med olika behov blandas i de mindre grupperna beskriver författaren att samtliga barn i gruppen kan lära av varandra. Genom att ha barnen uppdelade i mindre grupper ges dessutom förskollärarna bättre förutsättningar att kunna möta varje enskild individ och dess behov.

4 Tidigare forskning

I detta kapitel presenteras tidigare forskning vilka handlar om definitionen och konstruktionen av begreppet "barn i behov av särskilt stöd", hur förskolor arbetar med barns behov samt betydelsen av förskollärares kompetens. I studierna undersöks både större och mindre undersökningsområden där personer med olika befattningar är försökspersoner, kvalitativa och kvantitativa metoder används i insamlandet och de tidigare studierna är från några olika länder. Forskningen som presenteras har relevans för denna studie då den till viss del är i likhet med denna undersökningens syfte.

Den tidigare forskningen som utgör underlag i denna studie har delats in i tre teman och presenteras nedan. De olika temana är: *1. Begreppet "barn i behov av särskilt stöd", 2. Anpassningar, verktyg och strategier i bemötandet av barns behov* samt *3. Kompetensens betydelse.*

4.1 Begreppet ”barn i behov av särskilt stöd”

Definitionen av begreppet "barn i behov av särskilt stöd" och vilka barn som är i behov är någonting som flera författare lyfter fram som både brett och svårt. Frågan gällande definitionen undersöks genom en svensk studie gjord av Sandberg m.fl. (2010) där de använder sig av både en kvalitativ och en kvantitativ metod för att undersöka hur förskollärare från 540 förskolor definierar barn i behov av särskilt stöd. Vad studien resulterade i var att genom barnperspektiv som tema beskrivs det att de barn som är i behov av särskilt stöd kan vara det under endast en period eller bestående. Vidare beskrivs det handla om att det kan innefatta barn med en identifierad diagnos, ingen diagnos eller barn som behöver särskilt stöd utan en fastställd diagnos. Barn utan fastställd diagnos beskrivs ha sociala, emotionella, fysiska eller språkliga svårigheter. Här lyfts också att barn kan vara i behov av ytterligare omsorg och uppmärksamhet samt att barnen också kan skilja sig från den typiska utvecklingen inom språk, motorik och sociala färdigheter där barnen kan behöva extra stimulans.

Ytterligare en studie som undersöker vilka behov det kan handla om är en svensk kvalitativ studie av Palla (2021) där hon undersöker hur barn konstrueras som barn i behov av särskilt stöd utifrån förskoleupprorets hemsida under hashtaggen #pressatläge. De som skrivit in sina berättelser som presenteras på hemsidan är personal med olika befattningar inom förskolan där cirka 1600 berättelser beskriver personalens erfarenheter från verksamheten. Utifrån dessa

berättelser valdes cirka 350 berättelser ut som kopplades till studiens forskningsfrågor. Resultatet i studien visar att i den diskurs med ett pressat läge är personalen trötta och uppgivna över att de inte har tillräckligt med möjlighet att möta barnens behov eller kunna ge de resurser som behövs. I detta framkommer även att det skett en ökning vad gäller barn i behov av särskilt stöd men att det också kan ha varit allt för stora barngrupper och för lite personal som lett till denna ökning. Vad som ytterligare skrivs komma fram i berättelserna är att barn i behov av särskilt stöd beskrivs vara barn som på något sätt utskiljer sig från andra barn vilket handlar om exempelvis de som behöver stöttning, de som har speciella behov eller som är impulsiva. Det finns inte tillräckligt med resurser för att kunna ge det stöd som behövs och att när de söker om att få resurser så nekas de ofta det. Vidare går det i resultatet att läsa om att samtliga behov i barngruppen påverkas då personal behöver fokusera extra på de barn som är i behov av särskilt stöd (Palla, 2021).

I ovan studier som undersöker definitionen av begreppet “barn i behov av särskilt stöd” framkommer en del likheter gällande vad de olika behoven är och på vilket sätt barnen utmärker sig. Vad som kan ligga till grund för att barn behöver särskilt stöd och hur detta stöd uppmärksammas beskrivs i ännu en studie. Utifrån en enkätundersökning som gjordes av Vlah och Ferić (2017) på förskolor i Rijeka, Kroatien, undersöktes det hur barns behov av extra stöd bestäms. I undersökningen medverkade totalt 236 barn samt 78 förskollärare där förskollärarna fick besvara 13 enkätfrågor kring ämnet. Resultatet visade att inget av de medverkande barnen hade några fastställda utvecklingssvårigheter, dock framgick det i förskollärarnas svar att de ansåg att 8,9% av barnen är i behov av extra stöd. Vad de menade ligga till grund för behov av extra stöd var barnets beteende, språkutveckling samt hur de interagerar med andra barn i sin omgivning.

4.2 Anpassningar, verktyg och strategier i bemötandet av barns behov

Huruvida anpassningar görs eller inte studeras i en svensk intervjustudie av Sandberg m.fl. (2009) där förskollärares upplevelser kring det pedagogiska stödet för barn som är i behov av särskilt stöd undersöks. Undersökningen riktar sig till förskollärare vilka befinner sig i två län i Sverige där 38 förskolor medverkar. Vad studien resulterade i var att vissa förskollärare ansåg att de inte gör några anpassningar efter specifika individers behov utan att de istället ser till hela barngruppen och anpassar sig därefter. Det framkom även en annan syn om att barn visst behöver få ett specifikt stöd och att detta kan ges via direkt stöd alternativt indirekt stöd. Det direkta stödet delades in i kategorier där pedagoger behöver tänka på sina attityder i sitt stöd, även stötta i tal- och språk samt stöd i den motoriska utvecklingen. Vid det indirekta stödet ges stöd från kamrater i barngruppen samt genom den fysiska miljön.

Ett mer konkret verktyg att använda för att kunna stötta barn i behov av särskilt stöd är något som Ahlström Wallin m.fl. (2023) skriver om. I en svensk studie undersöker de hur MyTime kan användas som ett hjälpmedel i förskolan för att få en bättre och mer konkret förståelse för tid. Syftet med studien var att utforska erfarenheten av användning av MyTime ur barns perspektiv med behov av särskilt stöd. De lyfter i bakgrunden att barn som är i behov av

särskilt stöd ofta kan ha svårt med tidsuppfattning och genom att använda sig av detta hjälpmedel kan det underlätta vardagen. Totalt medverkade 21 barn i studien där datainsamling skedde genom intervjuer som också videofilmades. För att underlätta och tydliggöra för barnen användes Talking Mats vilket fungerar som ett visuellt stöd där barnen kan peka på olika bilder som symboliserar att man tycker om något, inte vet eller inte tycker om något. Resultatet i studien visade på att barnen var positiva till användning av MyTime där tiden blev mer tydlig och konkret samt att de fick en bättre förståelse för exempelvis hur länge en aktivitet skulle pågå. Det lyfts också att detta hjälpmedel kunde bidra till att barnen kunde få ny kunskap och ett nytt lärande i deras närmaste utvecklingszon. Alltså kunde de med MyTime lära sig sådant de inte kunde och förstod tidigare.

Olika anpassningar, strategier och verktyg kan ses som ändamålsenliga för att kunna bemöta och inkludera samtliga barn i förskolan. I en svensk kvalitativ studie av Lundqvist (2023) undersöks hur barn mellan åldrarna tre till fem år inkluderas i en svensk förskola där både barn med och utan funktionsnedsättning innefattas. Syftet med studien var att öka förståelsen kring hur det arbetas med inkludering i praktiken på förskolor. Metoder som användes för att samla in data var semistrukturerade observationer, fokusgruppsintervjuer samt en retrospektiv intervju där en rektor, tre förskollärare, en barnskötare och en lärarvikarie medverkade och dessa från en enhet på en förskola. Vidare medverkade dessutom fem barn med funktionsnedsättning där de hade anknytningssvårigheter samt tre utav dessa även kommunikationssvårigheter. I resultatet framgår det att genom en ny enhet, en specialiserad organisationstypologi, full inkludering, ett tvåstegssystem med integrerat stöd, en gemensam vision, höga förväntningar på samtliga barn, positiva attityder, kvalificerad personal, personalstöd och med inkluderande metoder uppnås inkludering i förskolan. Inom enheten fanns personal med goda attityder, högt engagemang och en kunskap om anknytningssvårighet där personal också kontinuerligt fick stöd. Det lyfts också fram en gemensam vision med en policy där arbetslaget ska arbeta med exempelvis indelning av mindre grupper för att kunna stötta barnen med anknytning och hantering av känslor där personalen har höga förväntningar på samtliga barn och att barnen får delta i gemensamma aktiviteter. För att underlätta och stötta på bästa sätt arbetar de med bildstöd för att tydliggöra miljön men också för att tydliggöra vad som exempelvis sker under en dag. Vidare utgörs stöd av de vuxna och kamrater där de är goda förebilder och visar hur saker används och hur vissa saker görs (Lundqvist, 2023).

4.3 Kompetensens betydelse

Hur barn kan hjälpas och stöttas är något som Lindqvist och Nilholm (2013) undersöker. I en svensk kommun via en enkätundersökning undersöker de hur pedagogiska ledare förklarar varför barn har problem i skolan samt hur de anser att förskolor och skolor ska hjälpa barn i behov av särskilt stöd, där syftet med studien är att öka kunskapen kring det. Totalt medverkade 45 personer och vad som framkom i resultatet var att pedagogiska ledare för grundskolan till stor del ansåg att barns individuella svårigheter samt att målen i skolan är för svåra, vilket de anser är anledning till att barn har problem i skolan. Vad som framkom i grundskolan skiljer sig till viss del från förskolan där en stor del istället anser att det handlar

om otillräckliga lärarkunskaper. Dock framgår en gemensam syn från både grundskola och förskola att en diagnos ej bör ha stor betydelse för att barn ska få särskilt stöd. Vidare visar studiens resultat på att lärares kompetens och specialpedagogerna har en viktig del i arbetet med barn som är i behov av särskilt stöd. Även arbetslagets och lärarteamens gemensamma arbete lyfts som viktigt. Vad som anses som mindre viktigt i arbetet är att göra individuella lösningar som att barn placeras i en mindre grupp eller klass samt förstärkning av assistenter och personal. Vilken yrkesgrupp som anses ha störst inflytande över det pedagogiska innehållet skiljer sig något mellan grundskola och förskola där det inom grundskolan poängteras att specialpedagoger bör ha störst inflytande medan det inom förskolan tas upp att förskollärare bör ha störst påverkan.

Som det nämns ovan är det inte ovanligt att förskollärare framför att de ej har tillräckligt med kompetens för att kunna bemöta barn i behov av särskilt stöd. En studie som påvisar att kompetensen har betydelse för integrering är en enkätundersökning som gjorts i Singapore av Nonis (2006). Där undersöks hur lärare upplever integrationen av barn med särskilda behov i förskolan. 75 förskollärare från tre olika förskolor deltog i studien där de fick svara på hur de förhåller sig till att integrera barn i behov av särskilt stöd, deras kunskap gällande särskilt stöd samt vilka resurser de har att tillgå. Resultatet visade att majoriteten av lärarna var positiva till integrationen och att barn med särskilda behov skulle främja sin sociala kompetens samt sin självständighet genom att integreras i barngrupp. Samtidigt framförde minoriteten att de ej var positivt inställda till att integrera barn med behov av särskilt stöd i barngruppen då de såg problem gällande lärarnas kompetens, för stora barngrupper samt brist på resurser.

Vidare framkommer det i en kvalitativ studie av Cade (2023) i New Jersey att förskollärare sett en ökning av barn som är i behov av stöd. Medverkande i studien var sju förskollärare från olika förskolor. Syftet med studien var att undersöka vilka strategier som förskollärare använder för att möta barn med särskilda behov samt vilka strategier rektorer använder för att stödja förskollärare i detta. Dock framgår det i diskussionen som intressant att förskollärarna inte nämnde några fler strategier än att placera barnen i mindre grupper, användning av visuella verktyg samt att de använder ett förhållningssätt där de styr lärandesituationerna. Däremot framkom det att de ej har tillräckligt med specialpedagogisk kunskap för att kunna bemöta dessa barn. Samtidigt lyfter de att läroplanen behöver förändras då den är svår att följa eftersom de samtidigt ska se till barnens behov. Samtliga förskollärare uttryckte att barn som har någon form av svårighet inte alltid får den undervisning och anpassning som de är i behov av. Därtill uttrycker förskollärare att dessa barn ej lämpar sig att vara i ett klassrum med icke specialiserade lärare.

Slutligen visar studier att kompetensen har stor betydelse både för utbildningens kvalitet för barnen samt för personalens självförståelse. I en kvalitativ semistrukturerad intervjustudie undersöker och jämför Hannås och Bahdanovich Hanssen (2016) specialpedagogiska metoder som används i bemötandet av barn med språksvårigheter där syftet är att undersöka konsekvenser av inkludering. I studien är det totalt tio medverkande varav fem arbetar på förskolor i Norge och de övriga fem på förskolor i Vitryssland. Studiens resultat visar på två olika teman vilka är kompetens och självförståelse där de två ländernas resultat är

presenterade var för sig. Utifrån den norska personalens utsagor framkom att de barn som har språksvårigheter behöver specialpedagogisk hjälp men att det är en lång process att få hjälp. Att få hjälp var någonting som fungerade bättre förr då specialpedagogen var på förskolorna flera gånger i veckan. Vidare uppger de också en önskan om att själva kunna hjälpa och stötta barnen men att det finns en osäkerhet. Sett till dessa utmaningar uttrycker personalen en oro över att barnen ska drabbas på ett negativt sätt då det tar lång tid innan de får rätt stöd. Till skillnad mot vad den norska personalen uppger framkommer en annan uppfattning i Vitryssland där personalen har både en högre och mer specialiserad utbildning och kompetens. De uttrycker också intresse av att utveckla kompetenserna ytterligare men att det är en utmaning då de själva behöver stå för kostnaderna. Detta var någonting som på sikt kunde påverka barnen negativt då kvaliteten på utbildningen skulle försämras. Dock uttryckte de inga utmaningar gällande att arbeta med specialpedagogik och kunna bemöta barnens behov. Detta verkade till stor del bero på att personalen hade ett bra samarbete där det fanns ett tydligt upplägg gällande hur arbetet och ansvaret fördelades i arbetslaget.

5 Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp

I undersökningen har vi valt att utgå och ta hjälp av ett sociokulturellt perspektiv i analys av data. Wallerstedt (2023) beskriver att ett sociokulturellt perspektiv handlar om att lärande sker i samspel och kommunikation med andra människor i sin omgivning. Att använda sig utav detta perspektiv i undersökningen där förskollärares uppfattningar om hur de möjliggörs att tillgodose barns behov av särskilt stöd, kan visa på vilka förutsättningar som finns för lärande och utveckling. Sett till förskolans verksamhet finns det goda möjligheter till att kunna ingå i sociala sammanhang där barn får samspela och interagera med både vuxna och barn vilket i sin tur kan leda till utveckling och lärande. Slutligen tar vi i analysen stöd av perspektivets centrala begrepp appropriering, den proximala utvecklingszonen samt mediering. Dessa presenteras tillsammans med perspektivet mer ingående nedan.

5.1 Sociokulturellt perspektiv

Sociokulturellt perspektiv förknippas med psykologen Lev Vygotskij vilket Wallerstedt (2023) beskriver ha fokus på utveckling och samspel. Det handlar både om utveckling och samspel hos individen själv där mognad och lärande ingår, men också om samspel med andra människor. Samspelet mellan mognad och lärande hos individen kan handla om att ha ett bra omdöme och kunna väga risker samt om sådant lärande som exempelvis föräldrar lärt individen. Hwang och Frisén (2020) skriver att barn bygger kunskap utifrån erfarenheter och genom sociala och kulturella sammanhang. Språk och kommunikation ses som ett viktigt redskap vilket möjliggör samspel och utforskande som i sin tur leder till att individen hela tiden kan utvecklas där människor kan lära av varandra. Vidare skriver Gjems (2016) att Säljö menar att olika former av språk och kommunikation har stor betydelse för att kunna uttrycka tankar samt förstå sig själv och andra i sin omgivning. Det kan exempelvis handla om att läsa, skriva, prata och lyssna till andra samt genom att titta på ord och bilder. Vidare beskrivs det att barn som har svårigheter med språket senare kan få det svårt att lära sig läsa och skriva. I de samspel där språket har en stor betydelse beskriver författaren även att det är av stor vikt att pedagoger är närvarande och stöttar barnen.

Säljö (2015) beskriver att människan är social samt att individen lär och utvecklas i samspel med omgivningen. I omgivningen innefattas de samspel som sker med andra individer där människor kan lära att ta varandras perspektiv samt samspel med de materiella ting som finns i den värld där människan föds in i. Vad författaren också lyfter är att Vygotskij menade att människor inte påverkas av varandra, utan att människor i själva verket lär och formas genom de samspel och interaktioner som sker.

5.2 Centrala begrepp i perspektivet

5.2.1 Appropriering

Säljö (2015) beskriver begreppet appropriering och förklarar det som att ett barn tar över exempelvis olika begrepp, uttryck och beteenden som de möter i samspel och interaktion med vuxna människor. Exempelvis kan vuxna uttrycka olika känslor och ord vilket barnet kan ta till sig, skapa förståelse för samt sedan själv använda sig av. När barn i samspel möter olika begrepp eller någon typ av aktivitet så sker övertagandet av kunskap och förståelse gradvis innan barnet får full förståelse och lärdom för att sedan kunna använda sig av begreppet eller den fysiska aktiviteten själv. Genom att ta till sig och själv använda sig av språk och kommunikation som redskap i samspel med andra möjliggörs appropriering som utvecklar människan på många olika plan. Författaren beskriver att individen får möjlighet att hitta sig själv och sina intressen samt utveckla sina kunskaper.

Förskolans miljö är en viktig arena för barn där de ges möjlighet att möta nya begrepp, ord och uttryck som de vanligtvis inte stöter på i sin hemmiljö (Säljö, 2015). Förutom begrepp, ord och uttryck får barnen också möta och ta till sig pedagogernas olika förhållningssätt, strategier och verktyg vilket denna studie undersöker, således blir begreppet väsentligt för undersökningen.

5.2.2 Den proximala utvecklingszonen

Den proximala utvecklingszonen är ett begrepp som Hwang och Frisén (2020) skriver att Vygotskij använde. Begreppet handlar om att en individ kan lära och utvecklas genom stöd och utmaning av en mer kunnig person. Utmaningarna som individen får och stöttas genom är sådant som ligger inom räckvidd för individen där kraven inte får vara allt för stora och svåra utan ska vara möjliga att nå. Det som individen utmanas inom är färdigheter och kunskap som individen ännu inte har, men som hen kan nå med hjälp av en mer erfaren. Vidare skriver Säljö (2015) att Vygotskij menade att människor aldrig blir fullärda eller fullt utvecklade, utan det är någonting som ständigt sker. Denna ständiga utveckling sker genom den proximala utvecklingszonen där människor kan nå nya kunskaper och kompetenser. Sett till förskolans verksamhet är det av stor vikt att pedagoger förstår barnet och dess nuvarande kunskaper för att på bästa sätt kunna stötta och utmana barnen till att nå nästa nivå. Författaren beskriver även att läraren har en viktig roll där hen kan bilda denna förståelse genom att vara närvarande och lyhörd i samspel med barnet. Begreppet blir relevant för denna studie då förskolan ska se till samtliga barns behov och förutsättningar oavsett vilket behov barnet har.

Vidare skriver Säljö (2015) att Wood, Burner och Ross vidareutvecklade detta till begreppet scaffolding som har en liknande innebörd där det handlar om att en mer kunnig person ger det stöd och den utmaning som en annan individ behöver för att kunna nå en ny färdighet eller kunskap. Med tiden bidrar detta stöttande till att individen utvecklat en ny färdighet.

5.2.3 Mediering

Ytterligare ett centralt begrepp inom det sociokulturella perspektivet är *mediering.* Som tidigare nämnts menade Vygotskij att människan i samspel och interaktion går in och närvarar med alla sina förmågor. Utöver detta kan människan också använda sig utav olika redskap för att kunna nå dit hen inte når med endast sina individuella förmågor. De olika redskapen kan vara både fysiska som exempelvis en spade eller en stege, men det kan också handla om mentala redskap som begrepp och språk. Dessa redskap medierar för människan då de fungerar som hjälpmedel för att kunna uppnå nya och flera möjligheter (Säljö, 2015).

Språk och kommunikation ses som viktigt inom det sociokulturella perspektivet och i förskolan är visuellt stöd i kommunikationen vanligt förekommande. Att använda sig av visuellt stöd är någonting Gerland (2023) skriver kan stötta barn i kommunikationen på flera olika sätt. De visuella stöden används för att tydliggöra vad som ska ske i form av bilder på scheman, genom ritprat eller med kommunikationskartor. Dessa visuella stöd kan på så sätt användas som medierande redskap där det öppnar upp till nya möjligheter för barnen där de med hjälpmedlet kan förstå samt göra sig förstådda i kommunikationen. I och med detta används teorins centrala begrepp mediering i analysen av datan.

6 Metod och genomförande

I detta kapitel presenteras den metod som valts för insamling av data samt vilka möjligheter och nackdelar som kan finnas i samband med metodvalet. Vidare presenteras avgränsningar och urvalet av försökspersoner samt hur intervjuerna genomfördes. Slutligen redovisas analysmetod, studiens tillförlitlighet samt etiska överväganden.

6.1 Vald metod för insamling av datamaterial

Vi har använt oss av intervjuer vilket är en kvalitativ metod för att samla in data. Ahrne och Svensson (2022) beskriver att observationer, intervjuer och textanalyser ingår i kvalitativa metoder där dessa används då exempelvis fenomen av tankar och upplevelser ska studeras. Eriksson Barajas m.fl. (2013) beskriver att intervjuer kan användas om det behövs en djupare förståelse av människors tankar och erfarenheter där intervjuaren ges möjlighet att ställa öppna frågor samt följdfrågor, vilket är något vi förhöll oss till i samtliga intervjuer. Om man istället skulle utgå från enkätundersökningar är frågorna slutna och standardiserade där försökspersonerna inte ges samma möjlighet att gå in mer på djupet i sina svar då samtliga får svara på identiska frågor med samma svarsalternativ. Vidare har vi använt oss utav semistrukturerade intervjuer vilket författarna beskriver som att intervjuarna utgår från förbestämda frågor och områden men att dessa kan anpassas i hur frågorna formuleras och i

vilken ordning de ställs. Intervjuerna har skett enskilt med varje individ då Bjørndal (2018) skriver att försökspersonerna kan ha lättare för att uttrycka sig och får göra sin röst hörd jämfört med om intervjuerna istället hade skett i grupp. Däremot kan det finnas nackdelar med att använda sig av intervju som metod. Eriksson Barajas m.fl. (2013) skriver att det kan finnas risker med intervjuer då exempelvis miljö, frågeställningar och kroppsspråk hos intervjuaren kan påverka svaren och därför är det av stor vikt att forskaren förhåller sig till detta. Även Svensson och Ahrne (2022) skriver om sådant som kan påverka i en studie. Ett exempel på det är att den förförståelse som intervjuaren har samt vald teori kan påverka hur svaren i intervjuerna tolkas. Dock strävar vi i vår undersökning efter att få en djupare förståelse för respondenternas tankar och uppfattningar där de ges mer frihet i sitt uttalande jämfört med vad de hade gjort genom en enkätundersökning och därav valet av intervju som metod.

I intervjuerna använde vi oss av ljudupptagningar. Detta då Bjørndal (2018) menar att det kan bidra till att de som intervjuar får en mer fördjupad och exakt information då de kan gå tillbaka och lyssna på inspelningen. Författaren betonar också att intervjuaren upplevs vara mer inlyssnande då hen inte behöver anteckna lika mycket. Vad vi ytterligare använde oss av var penna och papper, vilket Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) menar är en gynnsam metod om man är två personer som ställer frågor vid en intervju. Den ena personen kan fokusera på att föra anteckningar medan den andra ställer frågorna. Under våra intervjuer gjorde vi på liknande sätt med skillnaden att vi ställde varannan fråga och på så sätt kunde den andra fokusera mer på att anteckna.

6.2 Avgränsning och urval

Den empiriska insamlingen har vi valt att avgränsa till en tätort i västra Sverige där vi har riktat oss till förskollärare. Sett till tidigare forskning som ovan nämnts framkommer det olika uttalanden om upplevelser och strategier kopplat till barns behov av särskilt stöd. Studierna är från både större och mindre undersökningsområden där olika befattningar är respondenter. Både kvalitativa och kvantitativa metoder används i datainsamlingen och några av studierna är från olika länder. Därav blir det i vår avgränsning till ett mindre område där enbart förskollärare medverkar intressant att undersöka om det även där visar sig finnas stora skillnader eller om det istället visar på mer likheter i uppfattningarna. Den begränsade tiden av genomförandet för studien är ytterligare en faktor till denna avgränsning.

Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) skriver att urvalet kan ske på olika sätt där ett tvåstegsurval nämns och är även den typ av urval vi gjorde. Med ett tvåstegsurval menas att man börjar med att se till vilken organisation eller arbetsplats man vill undersöka för att därefter välja ut personer. Sett till vår studie gjorde vi urvalet att först rikta oss till förskolan som verksamhet för att sedan vända oss till specifikt förskollärare. Vad som ligger till grund för valet att rikta oss till endast förskollärare beror till stor del på att det i förskolans läroplan Lpfö18 (2018) framgår att förskollärare har ett större ansvar än vad övriga befattningar i arbetslaget har. Dessutom kan det förväntas att förskollärare i sin utbildning har utvecklat kunskap och kompetens kring vikten av att bemöta alla barns behov. Vidare gjorde vi ett

bekvämlighetsurval vilket Trost (2005) beskriver som att man väljer intervjupersoner man på något sätt upptäckt och stött på. Vi förhöll oss till detta då vi kontaktade förskolor och personal som vi på något sätt träffat på tidigare.

I undersökningen medverkade totalt nio förskollärare från tre olika förskolor vilka har arbetat som förskollärare mellan 5-29 år. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) skriver att minst sex till åtta personer behöver intervjuas för att få in ett bra och varierat material och mot den bakgrunden hade vi som mål att under vår begränsade tid intervjua åtta förskollärare. Dock fick vi möjligheten att intervjua ytterligare en person vilket bidragit till flera tankar och uppfattningar som varit till stor hjälp i undersökningen.

6.3 Studiens genomförande

Vi började med att maila till en, för oss bekant, rektor som ansvarar för totalt tre förskolor. Vi skickade ett informationsbrev om vad syftet med studien är, att vi önskar att intervjua förskollärare samt information om forskningsetiska principer (se bilaga 1). Rektorn vidarebefordrade i sin tur till de anställda förskollärarna där totalt tre av dem kontaktade oss med intresse för att medverka. Eftersom vårt mål var att ha minst åtta medverkande valde vi att kontakta en annan förskola inom samma kommun. Vi gjorde även då ett bekvämlighetsurval där förskolläraren vi kontaktade är en person vi känner. Förskolläraren fick ta del av informationsbrevet som hen i sin tur skickade vidare till de övriga på förskolan. Från den förskolan visade sex förskollärare intresse vilket resulterade i att totalt nio förskollärare medverkat i studien. Dessa respondenter har vi i analysen valt att ge de fiktiva namnen Pia, Alma, Anne-Marie, Ella, Karin, Margit, Felicia, Sophia och Jenny.

När vi bokat in tider för intervjuer med samtliga började vi att formulera intervjufrågor vilka skulle täcka vårt forskningsområde och våra forskningsfrågor. Frågorna formulerades för att finnas som stöd och en guide genom intervjuerna. Som tidigare nämnt skriver Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) att intervjufrågorna kan omformuleras och anpassas när semistrukturerade intervjuer genomförs. Således ställde vi under intervjuerna först den förbestämda frågan och i vissa fall omformulerade vi oss för att tydliggöra vad vi menade (se bilaga 3). Vi ställde även en del följdfrågor för att få en djupare förståelse kring respondenternas svar. Stor vikt och fokus lades vid att vara närvarande under intervjuerna där vi lät förskollärarna få sin betänketid, vi framförde inte några egna värderingar eller ställde ledande frågor som kunde påverka deras svar. Som Bjørndal (2018) skriver är det viktigt att som intervjuare visa respekt och intresse samt bekräfta respondenten med både kroppsspråk och ord, vilket var något vi försökte förhålla oss till i samtliga intervjuer.

Intervjuerna genomfördes av oss båda två där vi samtidigt använde oss av ljudupptagning. Detta för att vi skulle få ut så mycket information som möjligt samt för att kunna få en djupare förståelse kring respondenternas svar. För att säkerställa tekniken inför ljudupptagningen såg vi till att våra telefoner som vi spelade in med var laddade samt testades inspelningsfunktionen vilket Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) lyfter som fördelaktigt. Innan genomförandet av intervjuerna inledde vi med att be respondenterna skriva

under en samtyckesblankett där de bland annat informerades om att vi under intervjun skulle använda oss av ljudupptagning (se bilaga 2). Slutligen transkriberades de inspelade ljudupptagningarna strax efter intervjuerna för att på bästa sätt få fram information när vi fortfarande hade kvar intervjuerna i minnet. Vid slutförd transkribering kategoriserade vi sedan datan kopplat till våra forskningsfrågor för att göra det så tydligt som möjligt. Att göra dessa steg tätt efter intervjuer är också något som Öberg (2022) skriver som fördelaktigt för att lättare komma ihåg det som framkommit.

6.4 Analysmetod

Fenomenografi är till viss del en passande forskningsansats för denna studie då syftet är att visa på variation av förskollärares uppfattningar. Inspiration har därför tagits från fenomenografisk ansats när vi samlar in och analyserar empirin. Detta beskriver Svensson och Åkerblom (2023) vara en forskningsansats som grundar sig utifrån en kartläggning kring människors variation av uppfattningar. En vanlig metod att använda för insamling av data inom ansatsen är intervju men det går också att använda sig utav andra, så som exempelvis enkäter. Vad Larsson (1986) skriver gällande intervjuer är att respondentens tolkning och uppfattning framträder då intervjuaren ställt en fråga och får den intervjuades svar. Utifrån den intervjuades tolkning som framträder har då intervjuaren möjlighet att omformulera sig och ställa frågan på nytt för att säkerställa att frågans syfte besvaras. Författaren poängterar också att fenomen kan förstås på olika sätt och genom de olika uppfattningarna synliggörs variationer vilket ansatsen strävar efter att beskriva. Vidare skriver Svensson och Åkerblom (2023) att det generellt sett i intervjuer är en fördel att skapa en god atmosfär i rummet mellan den som intervjuar och den som intervjuas och på samma sätt ses det inom denna ansats. Detta var något vi strävade efter i samtliga intervjuer då vi valde att genomföra intervjuerna på deras arbetsplatser vilket för dem är en trygg miljö. Vi tänkte dessutom på hur vi använde vårt kroppsspråk och mimik för att skapa en lugn och inbjudande atmosfär.

Ett centralt begrepp i denna ansats är *uppfattning* där man vill synliggöra variationen i människors olika uppfattningar. Inför intervjuerna i denna studie gav vi ingen djupare information gällande undersökningen och försökspersonerna fick heller inte ta del av frågorna innan intervjuerna. I informationsbrevet skrev vi enbart om att vi har ett stort intresse av att veta hur man i förskolan arbetar med barn i behov av särskilt stöd. Detta för att få syn på försökspersonernas spontana tankar och uppfattningar. Larsson (1986) beskriver utifrån ett citat av Marton och Svensson att uppfattningar framkommer från vad som är underförstått och är inte något som har reflekterats över tidigare. Vidare beskriver författaren att det som kommer fram i analysen kategoriseras utefter variationen i uppfattningarna. Begreppet uppfattning är användbart i denna studie då vi vill få syn på förskollärarnas olika uppfattningar gällande hur barns behov av särskilt stöd tillgodoses samt vilka redskap som används. I analys av data delades materialet upp i tre delar vilka är: Definition av begreppet "barn i behov av särskilt stöd", Förutsättningar att möta barns behov av särskilt stöd och Strategier i bemötandet av barns behov av särskilt stöd. Materialet delades upp för att få en överblick och utifrån dessa delar lokaliserades sedan variationer av uppfattningar vilka

sorterats i kategorier under de olika delarna. Respektive del och kategori presenteras och beskrivs under kapitlet Resultatredovisning.

Vidare beskriver Larsson (1986) att det inom den fenomenografiska ansatsen inte har någon betydelse hur många det är som har en viss uppfattning utan det väsentliga är vilka uppfattningar som finns representerade i det insamlade datamaterialet. Dock har vi i resultatredovisningen valt att skriva med antal respondenter samt tilldelat dem fiktiva namn då vi anser att det ger en mer följsam och tydlig läsning.

Förutom att vi tagit inspiration från fenomenografisk ansats då vi kategoriserar variationen i uppfattningarna tar vi dessutom i analysen stöd i ett sociokulturellt perspektiv. Stöd tas utifrån teorins centrala begrepp appropriering, mediering samt den proximala utvecklingszonen när vi analyserar de olika verktyg och strategier försökspersonerna menar är ändamålsenliga. Vidare används begreppen i den analys som görs gällande möjligheter och förutsättningar att tillgodose barns behov av särskilt stöd.

6.5 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

Validitet handlar om att man endast undersöker det man tänkt undersöka och ingenting annat där resultaten svarar på undersökningens syfte (Åberg-Bengtsson & Pramling, 2023). Sett till denna studie formulerades intervjufrågorna utefter forskningsfrågorna för att säkerställa att endast studiens syfte undersöktes. Bjørndal (2018) skriver att det är viktigt vid intervjuer att tänka på att frågorna är kopplade till studiens syfte, att de är tydligt formulerade samt att de inte ska vara ledande, laddade och känsliga. För att få studien så trovärdig som möjligt, vilket Rönnerman (2023) skriver vara detsamma som validitet, har vi använt oss av intervjuer för att få svar på våra forskningsfrågor. Vi valde tidsmässigt att inte göra för långa intervjuer för att det skulle bli mer tilltalande där intervjufrågorna var enkla och tydliga för att respondenterna inte skulle kunna missuppfatta frågorna. I de fall då frågorna tolkades på annat sätt omformulerade vi oss samt ställde följdfrågor för att hålla oss till undersökningens syfte. Vi har under intervjuerna antecknat med penna och papper och därefter transkriberat respondenternas svar noggrant från ljudupptagningarna där vi sedan använt oss av både citat och sammanfattat vad de berättat. Ett sätt att öka trovärdigheten är att tänka till textens transparens vilket Svensson och Ahrne (2022) beskriver handla om att man i texten noggrant skriver fram hur man tänkt kring sina metodval samt hur man gått tillväga. I vår undersökning har vi strävat efter att vara så tydliga som möjligt för att öka trovärdigheten.

Begreppet reliabilitet beskriver Trost (2005) vara detsamma som tillförlitlighet. Undersökningar har hög reliabilitet om det visar sig att metoderna som används resulterar i samma svar. Med detta menas att utifall samma frågor ställs till samtliga medverkande respondenter vid två olika tillfällen bör resultatet bli detsamma. Författaren menar att reliabiliteten skiljer sig mellan en kvantitativ och en kvalitativ studie. I kvalitativa intervjuer vill man få en djupare förståelse för exempelvis tankar och beteenden. Skulle man ställa samma fråga igen vid ännu ett tillfälle menar författaren att respondenten nödvändigtvis inte

svarar detsamma då respondenten kan ha gjort nya erfarenheter. I denna studie har vi i intervjuerna utgått från likadana frågeställningar på respektive förskola där vi ett flertal gånger omformulerat frågorna samt ställt följdfrågor för att få djupare och mer ingående svar från respondenterna. Barmark och Djurfeldt (2020) skriver, dock gällande kvantitativa studier, att omständigheterna kan påverka reliabiliteten. Denna studie är kvalitativ men även här påverkar omständigheterna som gör det svårt att vid flera tillfällen få samma resultat. Respondenterna och intervjuarna hade behövt ha samma förutsättningar och omständigheter som tidigare där både frågor och svar hade behövts tolkats på samma sätt.

Slutligen lyfter Barmark och Djurfeldt (2015) att det är fördelaktigt att göra slumpmässiga urval samt att det görs över ett större område för att kunna generalisera. Författarna förklarar generalisering som de resultat som framkommer från den typ av urval sannolikt kan visa på vad en större population anser. Även Svensson och Ahrne (2022) skriver om generaliserbarhet och nämner att det inom kvalitativa forskningar kan uppstå svårigheter med att generalisera och att visa på vad en större population anser. Författarna skriver dock att det inom kvalitativa studier går att närma sig generaliserbarhet genom att undersöka ett större område. Dock undersöker vår studie ett så pass avgränsat område där endast förskollärare som yrkesgrupp medverkar, vilket gör att studien och resultaten inte är generaliserbara.

6.6 Etiska överväganden

De etiska överväganden som tas hänsyn till i studien är bland annat konfidentialitet, vilket Vetenskapsrådet (2017) skriver fram som ett viktigt begrepp. Konfidentialitet handlar om att inte under några omständigheter röja respondenternas identiteter. I vår undersökning har vi både vid ljudupptagning samt vid transkribering använt oss av siffror för att sortera och kategorisera för att sedan ändra till fiktiva namn. Därmed har vi inte på något sätt skrivit fram förskollärarnas identiteter eller förskolornas namn och plats vilket leder till att dessa inte kan identifieras.

Sett till etik och trovärdighet skriver även Rönnerman (2023) om fler viktiga krav än konfidentialitetskravet att följa, vilka handlar om information, samtycke och nyttjande. Sett till vår undersökning har vi informerat alla berörda genom ett informationsbrev där vi skrivit om studiens syfte, att vi önskar intervjua förskollärare, förslag på tider samt att vi vid studiens slut kan skicka över undersökningen om så önskas. Vidare har vi samlat in skriftliga samtycken till deltagandet innan genomförande av intervjuerna. Detta genom samtyckesblanketter där vi åter förklarat studiens syfte, att vi kommer använda oss av ljudupptagning, att det är möjligt att avbryta sin medverkan samt förklarat att vi endast använder det empiriska materialet för vår forskning och specifikt för denna studie.

7 Resultatredovisning

Datamaterialet har sorterats in i tre delar där den första delen handlar om definitionen av begreppet “barn i behov av särskilt stöd” och den andra delen handlar om vilka förutsättningar respondenterna menar att de har att möta barns behov av särskilt stöd. Slutligen beskrivs det i del tre vad respondenterna menar är förskollärares strategier i bemötandet av barns behov av särskilt stöd. Dessa tre delar har i sin tur sorterats i kategorier vilka beskriver variationen i uppfattningarna och dessa redogörs för mer ingående nedan. Genomgående i resultatredovisningen används citat för att illustrera uppfattningarna i kategorierna.

I analysen tar vi stöd i ett sociokulturellt perspektiv där vi väver in begreppen appropriering, den proximala utvecklingszonen och mediering.

7.1 Del 1. Definition av begreppet ”barn i behov av särskilt stöd”

Denna del beskriver respondenternas definition av begreppet “barn i behov av särskilt stöd” där flertalet (5) poängterade att frågan och definitionen är både bred och svår. Variationerna i uppfattningarna har placerats i två kategorier där den ena kategorin beskriver att det handlar om de barn som behöver stöd under en period eller permanent. Vidare beskriver den andra kategorin uppfattningen om att de barn som är i behov av särskilt stöd kan innefatta barn både med och utan fastställd diagnos.

7.1.1 De barn som behöver stöd under en period eller permanent

Att barn kan behöva stöd under endast en period eller permanent var något som framkom av några (2) respondenter i intervjuerna. Jenny menar att det kan handla om de barn som behöver få extra stöttning permanent eller tillfälligt där hon beskriver att vissa barn som klarar sig en viss period kan behöva mer stöd i andra perioder. Vidare förklarar Sophia att det kan handla om funktionsvariation eller hemförhållanden.

> Jag tänker att det är de barnen som behöver lite extra hjälp och det kan ju vara många olika anledningar till det och det behöver inte vara att man alltid har det utan det kan vara att man har det under en period. En del kanske behöver det hela sitt liv och det kan ju vara allt ifrån att man har en funktionsvariation till att det kan vara struligt hemma eller något annat som gör att man behöver hjälp med att fokusera eller fysisk hjälp eller så. Så de barnen som behöver lite extra hjälp tänker jag att det är. (Sophia)

Bland dessa barn som behöver extra stöd framkommer också att alla barn är i behov av stöd på något vis och på olika sätt men att särskilt stöd handlar om att man behöver något utöver den vanliga omsorgen. Förutom att barn av olika anledningar kan vara i behov av extra stöd menar Felicia att det skulle kunna vara förskolan som skapar barn i behov av stöd och individuella anpassningar. Respondenten menar att då det arbetas flitigt med bildstöd på förskolan får barnen inte möjlighet att utmanas i att tänka själva samt ta självständiga beslut. Till detta uttrycker hon en oro inför vad det kan leda till när barnen blivit äldre. Hon menar att

det läggs alldeles för mycket tid och resurser på bildstöd då materialet hela tiden finns tillgängligt och att barnen på så sätt blir serverade.

7.1.2 Barn med och utan diagnos

Utifrån intervjuerna beskrev flertalet (7) att barn med fastställd diagnos eller ingen diagnos alls kan vara i behov av särskilt stöd. En respondent uttrycker att det kan handla om väldigt många olika diagnoser men nämner inga specifika. Autism är något som lyfts fram i en intervju men i övrigt nämns inte vilka diagnoser det kan handla om. Vidare poängterar några (2) respondenter att barn sällan har en fastställd diagnos i förskolan utan att det oftast kommer senare i skolåldern.

När barn har motoriska svårigheter eller intellektuell funktionsnedsättning förstår man automatiskt att barnet behöver extra stöd menar Pia. Ett annat uttalande är att uppfattningen har förändrats från att ha tänkt att det är barn med synliga behov som behöver stöd till att idag tänka att anpassningar är bra för alla. Även Margit talar om att ett uttalat funktionshinder inte alltid behöver vara synligt utan det kan finnas barn som är i behov av stöd på annat sätt.

> Uttalat funktionshinder. Och då behöver man ju ha kanske lite extra hjälp eller så. Det behöver ju inte bara vara synliga eller funktionshinder som man ser, utan det kan ju vara barn som är i behov på annat sätt. Som ändå är i den vanliga gruppen, men som utmärker sig, som har svårigheter. Kan ju vara talsvårigheter, eller överaktiva eller väldigt stillsamma eller så. Som kan behöva lite extra stöttning. (Margit)

Förutom att barn utmärker sig genom att ha talsvårigheter, vara överaktiva eller väldigt stillsamma beskriver Felicia att barn kan utmärka sig och behöva extra stöd vid exempelvis påklädning. Hon menar också att barn kan behöva en avskild och lugn plats i hallen som inte ger mycket intryck. De barn som utmärker sig extra mycket menar Alma kan leda till en misstanke om diagnos eller medfödd funktionsvariation. Vidare förklarar hon dock att det inte alltid behöver handla om en diagnos bara för att ett barn utmärker sig på något sätt. Ytterligare sätt att utmärka sig på menar ett fåtal (2) kan vara genom att något eller några barn inte följer gruppen, normen eller mallen. Pia uttrycker att det kan finnas de barn som behöver mycket individuella lösningar och extra stöttning i vardagliga rutiner och aktiviteter. Det kan handla om att barn inte vet vad som ska hända eller hur dagen ser ut. Vidare beskriver hon att det som fungerar för en hel grupp inte riktigt fungerar för det specifika barnet som utmärker sig och därmed är barnet i behov av individuellt stöd. Ella förklarar att de barn som inte riktigt följer normen eller mallen kan vara barn som exempelvis har svårigheter med samspel och kommunikation.

7.2 Del 2. Förutsättningar att möta barns behov av särskilt stöd

Denna del beskriver vilka förutsättningar respondenterna menar att de har för att kunna möta barns behov av särskilt stöd. Tillgång till specialpedagog är någonting som majoriteten (8) i intervjuerna beskriver vara en stor anledning till att de har möjlighet och förutsättningar att kunna tillgodose barns behov av särskilt stöd. Dock lyfter även flertalet (6) att det finns utmaningar på grund av att det är för stora barngrupper. Mot bakgrund av detta har uppfattningar placerats i två olika kategorier vilka handlar om specialpedagogens betydelse samt hur ramfaktorer påverkar förutsättningarna.

7.2.1 Användandet av specialpedagog

På vår intervjufråga gällande utifall respondenterna anser att de har förutsättningar att kunna möta barns behov av särskilt stöd lyfter majoriteten (8) att de har det genom att de har tillgång till specialpedagog. För att få tillgång till specialpedagog förklarar respondenterna att de först gör en kartläggning på barnet där arbetslaget behöver se över hur de på gruppnivå arbetar och om det är någonting de kan göra annorlunda. Finns det då ett behov av specialpedagog skickas en ansökan till rektorn som i sin tur tar det vidare till stödenheten. Specialpedagogen får ta del av och läsa ärendet som inkommit till stödenheten där det därefter bokas in ett samtal. Efter samtalet kommer specialpedagogen ut på plats och observerar det specifika barnet och därefter erbjuds personalen kontinuerliga samtal. Olika stöd kan då ges beroende på barnets behov.

Trots att samtliga (9) av respondenterna lyfter att de får stöttning av specialpedagog uttrycker flera (5) också att det många gånger är en lång och utdragen process innan hen är på plats. Att det är en lång och utdragen process beskrivs bero på att specialpedagogen är mycket uppbokad samt att det är många steg att följa och fylla i innan första handledningen. Detta är dock något som några (2) respondenter menar har förändrats över tid då specialpedagoger förr var mer tillgängliga där de oftare var ute i barngrupperna. Margit förklarar att det förr bara var att ringa och att specialpedagogen då kom ut till verksamheten och var där i en eller fler dagar där hen kontinuerligt fortsatte att komma ut för att bekanta sig med barnen. Vidare berättar hon att i och med att specialpedagogen oftare var i barngruppen var barnen mer bekväma än vad de är idag då de inte har någon direkt relation med specialpedagogen.

Vidare beskriver Alma att då man uppmärksammat att ett barn är i behov av stöd och kan behöva stöttning av specialpedagog vill man ha hjälp omgående för att inte barnet ska behöva vänta på stöd. Anne-Marie talar om liknande då hon lyfter avsaknaden av det förebyggande arbetet med stöd av specialpedagog där hon menar att hen endast kommer då ärenden ligger och brinner.

> Specialpedagog är superbra. Mycket ligger nu i att det blir mycket ärenden då det lite brinner. Vill ha lite mer det här förebyggande arbetet. Vilket handlar om stödenheten, det är så få specialpedagoger. Man kan nog få stöd snabbt av specialpedagog men jag tänker mer på det här med förberedande arbetet, kanske där

> de kommer ut mer på plats utan att man har ett ärende. För när själva ärendet kommit in så är det ju oftast något redan. Då har man ju sett något redan. I de bästa världar hade hon kommit in, kikat in kanske vart här en liten stund på avdelningen och snicksnackat lite med pedagogen och haft en mer känsla kring barnen. Hon är bara här när det ligger ett ärende. (Anne-Marie)

Några (3) respondenter uttrycker en önskan om att få bekräftelse och feedback på det egna arbetet av specialpedagog. Margit förklarar att mycket stöttning sker via Teams men hade hellre velat att specialpedagog kom ut i verksamheten och tittade för att kunna ge mer utförlig feedback. Vidare beskriver Jenny att hon inte alltid har ett behov av att veta exakt hur allt ska göras dock önskar hon att få bekräftelse i att hon gör rätt och att det gör skillnad. Hon menar att specialpedagogen hade kunnat ge mer bekräftelse på om arbetslaget gör och tänker rätt samt hur de annars kan göra. Även Karin uttrycker en önskan om att specialpedagog ska komma och observera både barngruppen och arbetslaget. De vill få feedback på hur de kan arbeta med förhållningssätt och strategier för att kunna utvecklas och bli sitt bästa jag. Hon poängterar att det kan vara viktigt att någon annan ser saker från ett utifrånperspektiv då man själv inte alltid är medveten om sitt arbetssätt.

Något som också framkommer av några (2) respondenter är att de på förskolorna anser att de har förutsättningar att tillgodose barns behov av särskilt stöd genom att de tar hjälp av varandra som kollegor samt mellan avdelningarna. En respondent berättar vidare att de känner varandras barn vilket gör det lättare att stötta upp där det behövs. Vidare beskriver några (3) att arbetslagen har mycket kunskap och kompetens samt att de själva ofta har egna lösningar kring bemötandet av barn i behov av särskilt stöd.

Som ovan nämnt beskriver respondenterna (9) att de har tillgång till samt får bra stöd av specialpedagog och kollegor som möjliggör att barns behov av särskilt stöd kan tillgodoses. Trots detta menar flera (5) respondenter att det ändå inte är en självklarhet att kunna möta barns behov av särskilt stöd. De poängterar att det till stor del handlar om vilka behov det gäller samt hur många i barngruppen som är i behov av särskilt stöd. Anne-Marie menar att barn med exempelvis autism gynnas av att vara i små grupper där det inte är lika högljutt vilket hon menar blir svårt att bemöta i en vanlig förskolemiljö hur mycket de än försöker tillmötesgå behoven. Vidare betonar hon att allt är individuellt och att de barn som har funktionsnedsättningar kan vara svårt att tillmötesgå, dock handlar det till stor del om hur pedagogerna arbetar och vilket förhållningssätt de har. Vidare menar Margit att då det finns barn med talsvårigheter eller har svårigheter fysiskt kan det vara en utmaning att möta behoven. Dock anser respondenten att det är möjligt att tillgodose behoven då de har förutsättningarna att kunna ta kontakt med specialpedagog, talpedagog samt rehabilitering.

7.2.2 Ramfaktorer

Flertalet (6) respondenter beskriver att ramfaktorer är något som kan försvåra möjligheten och förutsättningarna till att möta barns behov av särskilt stöd. Vad som främst framkommer i intervjuerna är att stora barngrupper och ekonomiska skäl ofta är anledningen till att arbetet kan bli utmanande.

Respondenterna (3) upplever att det hade varit lättare att få till ett bättre arbete om det var mindre barngrupper än vad det är idag. De beskriver att de har en kunskap kring hur de ska möta barnen men att barngrupperna är för stora och att det kan leda till en mer stökig miljö och försvårande i arbetet med att möta samtliga barn. Pia menar att även om de har en stor barngrupp har de ändå möjlighet att möta barnen då de har bra inarbetade strukturer och rutiner. Vidare menar Felicia att de trots stora barngrupper har möjlighet att möta barnens olika behov dock kan det bli på bekostnad av de andra barnen i barngruppen. Likt Felicia beskriver Jenny att de stora barngrupperna leder till att de inte hinner se och möta alla barn på det sätt hon önskar. Jenny berättar vidare om fördelen med att arbeta i ett arbetslag där man kan hjälpas åt då hon upplever att det är fler barn idag som behöver stöd än tidigare. Hon berättar att det kan handla om de krav som ställs i samhället eller om att hennes kunskap om ämnet har ökat.

> Under mina år som förskollärare så upplever jag att behovet har ökat. Samtidigt kan det ju ha med att min kunskap har ökat också kring ämnet. Men överlag när man pratar med kollegor och så där så tror jag att nästan alla upplever att det är fler barn som behöver stöttning idag än om man bara ser 10 år tillbaka. Det kan man ju fundera på varför. Kraven i samhället, tänker jag, mycket. På föräldrar och även på barn. (Jenny)

Samtliga (9) respondenter poängterar att de får bra stöd av rektor där hen är både inlyssnande och tillmötesgående men att de kanske inte alltid får exakt det stöd de vill ha. En önskan om att få in en extra personal eller resurs är ett exempel på stöd som förskolorna ofta nekas och det på grund av ekonomiska skäl. Att ge goda råd på hur de i arbetslaget kan tänka kring olika situationer och vad de bör fokusera på är något som beskrivs vara något som rektorn stöttar med. Att använda sig av specialpedagog för att få stöd är också något som rektorn uppmuntrar till. I de fall då förskolan fått resurs beviljad till barngruppen uppger några (3) respondenter att den tilldelade resursen inte täcker hela vistelsetiden. Ella berättar att de endast har en resurs på avdelningen två dagar i veckan och menar att det är problematiskt då barnet som behöver extra stöd inte slutar ha det behovet de övriga dagarna. Vidare förklarar hon att de inte kan få resurs de övriga dagarna på grund av ekonomiska skäl och har då bett om att få resurs de dagar då de har planerad undervisning. De dagar då resurs är på plats menar Ella att det gör stor skillnad då hon upplever att det övrig tid är svårt att räcka till. Gällande möjligheten att få tilldelad resurs beskriver även Sophia att det är lättare att få resurs desto äldre barnet är eller om det finns en fastställd diagnos hos barnet. Att få resurs beviljad är dock något de får kämpa för menar hon. Samtidigt menar Anne-Marie att det är lätt att vilja

ha en resurs, dock uttrycker hon att det inte alltid gör det bättre utan det beror helt på vad barnet har för behov.

Inom ett sociokulturellt perspektiv beskriver Säljö (2015) att barn lär i samspel med andra människor och i förskolan finns det stora möjligheter till att ingå i sociala sammanhang och samspel utifall förutsättningarna är rätt. Ramfaktorerna kan på så sätt bidra till att det blir utmanande att få till bra samspel där lärande och utveckling kan ske.

7.3 Del 3. Strategier i bemötandet av barns behov av särskilt stöd

Del tre handlar om de strategier förskollärare använder i bemötandet av barns behov av särskilt stöd. I denna del har två kategorier lokaliserats för att synliggöra variationen i uppfattningarna. Den första kategorin beskriver hur konkreta verktyg används för att kunna möta barns behov av särskilt stöd och den andra kategorin lyfter vikten av förskollärares förhållningssätt.

7.3.1 Konkreta verktyg

Samtliga (9) respondenter menar att de använder "tydliggörande pedagogik". De beskriver att de arbetar mycket med det dagligen samt att det är något de via lärgrupper fått både kompetensutveckling och uppgifter kring. Respondenterna menar att de olika konkreta verktyg de främst använder är ritprat, bildstöd samt de tydliggörande pedagogiska frågorna. Till detta lyfts också att dessa visuella stöd inte alltid fungerar utan att det ibland krävs andra former av hjälpmedel dock beskrivs det inte vilka andra hjälpmedel som används.

Några (2) respondenter menar att det är givande att använda sig av ritprat som verktyg för att underlätta och stötta i kommunikationen tillsammans med barnen. Sophia berättar om att hon använder sig av ritprat som ett konkret verktyg för att i bemötandet av barn som exempelvis har svårigheter med att fokusera eller förståelsen kring hantering av konflikter. Sophia förklarar att då det uppstått en konflikt ritar hon för barnet hur hon uppfattat situationen, vad som hänt samt hur man kan göra annorlunda. Till detta menar Sophia att barnen också fått berätta hur de uppfattat situationen och att hon då även ritar det barnen säger. Hon menar att det fungerar väldigt bra att använda sig av detta verktyg.

Ett annat konkret verktyg som flertalet (6) respondenter beskriver att de använder sig av är bildstöd. De berättar att bildstöd används i form av nyckelknippebildstöd, kommunikationskartor, dagsscheman, för att förtydliga aktiviteter och samlingar och för att lära in nya ord och begrepp. Bildstöd används även för att visa i vilken ordning något ska ske för att stötta vid handtvätt, toalett och påklädning. De flesta (6) ställer sig positiva till arbetet med bildstöd där det framkommer att det är någonting som är bra för alla barn men att det kan vara extra bra för vissa. Alma menar att det används med hela barngruppen för att en enskild individ inte ska känna sig utpekad. Dock uttrycker Jenny att det kan vara en utmaning att få in bildstöd som ett naturligt inslag i hela arbetslaget. För att få med hela arbetslaget i

användandet av bildstöd brukar hon då och då smyga in olika former av bildstöd. Vidare berättar Jenny att hon brukar sätta upp bildstöd hon själv skapat för att underlätta för barnen i vardagen samt göra det tydligt för dem i olika aktiviteter. Hon förklarar att materialet finns tillgängligt för hela barngruppen och att hon går in mer på djupet med de barn som behöver det samt för de som visar intresse för det. Vidare berättar Sophia att bildstöd hjälper alla barn även om vissa barn behöver det mer. Både Sophia och Jenny lyfter vikten av att ha en dialog i övriga arbetslaget och ta hjälp av varandra, särskilt då de har barn som är i behov av särskilt stöd.

Sett till det sociokulturella perspektivet kan bildstöd ses som ett medierande redskap då Säljö (2015) beskriver att de medierande redskapen kan hjälpa en individ att nå dit hen inte når med endast sina individuella förmågor. Utifrån vad som framkom i intervjuerna används de olika visuella stöden som hjälpmedel både av vuxna och barn på förskolan för att förtydliga vad som ska ske samt för att underlätta och stötta i kommunikationen. De visuella stöden kan också kopplas till begreppet appropriering där Säljö (2015) beskriver att appropring ökar gradvis och att kunskapen hela tiden utvecklas. Sett till vad respondenterna beskrivit kan begreppet kopplas till barnens upprepade möten med bildstöd. I dessa möten kan barnen ta till sig och skapa nya förståelser som de sedan kan använda sig av i samspel och kommunikation med andra.

Felicia menar att det läggs för mycket resurser och fokus på bildstöd samt att det inte alltid är lösningen på allt. Anne-Marie nämner att användning av bildstöd kan fungera bra till en början men att det är viktigt som pedagog att kunna läsa av och se om behoven förändras. Ändras behoven kan en annan metod behöva användas för att kunna bemöta och stötta barnen. Några (2) respondenter berättar att bildstöd är ett verktyg som specialpedagog ofta föreslår och uppmuntrar till men att det inte alltid är en lösning. Margit berättar om att hon alltid vill barnens bästa och att vad specialpedagog föreslår gällande bildstöd kanske inte alltid är det bästa för barnen. Hon förklarar vidare att det gäller att hitta andra former och metoder att då arbeta med och i de fall då de på avdelningen inte hittar rätt metod själva behöver de ställa krav på specialpedagog för att få tillgång till andra hjälpmedel.

Vidare beskriver Anne-Marie att grundstrukturen och miljön är viktig där man som pedagog behöver tänka kring de tydliggörande pedagogiska frågorna. Hon förklarar att det handlar om att vara tydlig med hur dagen ser ut, vad som förväntas av barnen, vad de ska göra, med vem de ska göra det och hur länge. Vidare menar hon att om man har en tydlig struktur och miljö där dessa tydliggörande frågor används som ett verktyg i bemötandet så har man kommit ganska långt. Även Ella menar att användandet av de tydliggörande pedagogiska frågorna används för att göra det tydligare för barnen vid exempelvis övergångar. Hon beskriver även att dessa frågor används tillsammans med en TimeTimer som ytterligare ett verktyg för att förbereda barnen på bästa sätt inför vad som komma ska.

7.3.2 Olika förhållningssätt

I denna kategori framkommer främst ett lågaffektivt och ett lekfullt förhållningssätt. Dessa uppfattas av de intervjuade respondenterna som ändamålsenliga att använda i bemötandet av barn i behov av särskilt stöd. De förhållningssätt som respondenterna beskriver att de har är också något som barnen kan ta efter och appropriera då Säljö (2015) förklarar att appropriering kan handla om möten med både beteenden och uttryck.

Karin berättar om situationer då barn kan ha en hög aktivitetsnivå och vara svåra att fånga går hon in i ett rollspel för att göra det lekfullt. Hon berättar om olika exempel hon menar att hon använder sig av i olika situationer. Ett exempel hon berättar om är att om barnen inte vill äta eller smaka på maten vid matbordet brukar hon tillsammans med barnen låtsas att matbitarna blir magiska och att när de då äter maten så låter det "Shillevippen". Hon menar att detta brukar skapa något roligt och trivsamt vid måltidssituationerna. Vidare berättar hon att det ibland kan uppstå utmaningar vid påklädning i tamburen och då brukar hon tillsammans med barnen låtsas och utforska om benen kan åka igenom rutschkanorna vilket då är byxbenen. Att fånga upp dessa tillfällen i vardagen och att ha detta lekfulla förhållningssätt upplever Karin gör skillnad.

Förutom ett lekfullt förhållningssätt lyfter några (4) respondenter att ett lågaffektivt förhållningssätt är av stor vikt i bemötandet av barn som är i behov av särskilt stöd. Pia förklarar att det är viktigt att ha ett lågaffektivt bemötande, vara inlyssnande och skapa relationer, att vara lyhörd och att kunna tolka barnens signaler och tecken. Hon beskriver att hon mest tänker på bemötandet där hon visar att hon bryr sig och är intresserad, där hon vill lära känna barnen och är försiktig med vad hon lovar och försöker hålla det hon lovar. I detta beskriver hon även att det är viktigt att man går att lita på och att man alltid finns där oavsett om barnen är arga, ledsna eller om saker går fel. Hon betonar vikten av att vara en lugn och trygg person som barnen kan lita på där hon lägger mycket fokus vid att lära känna barnen för att på bästa sätt kunna bemöta dem. Även Jenny tror mycket på lågaffektivt bemötande där hon beskriver att hon är närvarande och möter barnen med lugn. Hon beskriver att det är viktigt att vara på barnens nivå och att samtala med dem. Vidare betonar Anne-Marie vikten av att ha ett lågaffektivt förhållningssätt där hon även beskriver att det är viktigt att se till den sociala, fysiska samt pedagogiska miljön. Hon menar att genom att ha ett lågaffektivt förhållningssätt i dessa miljöer kan man som pedagog lättare få syn på barnens behov och på så sätt kunna tillgodose behoven på ett bra sätt. Hon betonar vikten av att ligga steget före och att hela tiden förbereda barnen på vad som ska hända. Säljö (2015) beskriver att i ett sociokulturellt perspektiv kan den som mer kompetent utmana barnet i samspel då hen bildat en uppfattning i barnets nuvarande kunskap. Kopplat till hur respondenterna beskriver att de använder sig av ett lågaffektivt bemötande där de har en lyhördhet för barnet och dess behov kan barnet också stöttas och utvecklas i sin närmaste utvecklingszon.

Till dessa förhållningssätt beskriver också några (3) respondenter att arbetet med att kunna bemöta barns behov blir enklare om man i arbetslaget har en tydlig kommunikation och dialog. Ett exempel som ges är att använda sig av ett kodord om man behöver hjälp och

stöttning i att hantera vissa situationer. Karin beskriver att genom kodordet signalerar man att man behöver gå undan ett tag för att det ska bli så bra som möjligt för barnen i just den situationen. Jenny betonar att det är viktigt att använda sig av sitt arbetslag och att inte se det som ett nederlag. Hon menar att det inte behöver vara negativt att be om hjälp utan det ofta leder till något positivt. Vidare beskriver hon att det är av stor vikt att lyssna in barnen, tänka kring vad de mår bra av och vad varje enskild individ behöver för att de ska känna trygghet och möta dagen på förskolan på bästa sätt.

Anne-Marie menar att hon i sitt förhållningssätt försöker utgå från ett relationellt perspektiv. Hon beskriver att det relationella perspektivet handlar om att det inte är barnet som ska ändra något utan att det är pedagogerna och miljön som bör ändras och anpassas efter barnets behov och förutsättningar. Gällande att förhållningssättet är viktigt i bemötandet av barns behov av särskilt stöd framgår det även av flertalet (6) att de tänker kring gruppkonstellationer och gruppindelningen. De beskriver att de tänker på strukturen och att de försöker ha barnen i mindre grupper för att de ska känna trygghet, få ett bra samspel sinsemellan och inte behöva möta för många människor på en dag. Att tänka kring storlek på grupperna samt hur grupper sätts ihop kan kopplas till den sociokulturella teorin där Säljö (2015) förklarar att Vygotskij menade att barn lär i samspel tillsammans med andra. Vidare beskriver några (3) respondenter att det redan i planeringen är viktigt att ha med samtliga barn vilket de menar kan handla om att tänka kring hur barnen ska placeras, i vilken ordning de ska gå och hur man sätter ihop grupper. Sophia förklarar att det är viktigt att planera verksamheten utefter allas behov så att samtliga kan delta. Ett exempel hon tar upp är att om de skulle ha ett barn på avdelningen som av motoriska skäl inte kan gå till skogen så planeras det inte för en skogsutflykt. Hon menar att då planerar de på avdelningen för någon annan aktivitet så att samtliga barn kan vara med och att inget barn ska behöva vara kvar på förskolan bara för att barnet av något skäl inte kan följa med. Att arbeta med mindre grupper där gruppindelningarna planeras utefter att samtliga barn kan utmanas utifrån deras nivå är någonting Sophia vidare berättar att hon tänker kring för att ingen ska bli exkluderad. Hon beskriver det som viktigt att det blir någon form utav utmaning och lärande för samtliga barn där ingen ska behöva vara utanför eller sitta i ett annat rum. Därtill lyfter hon att det är viktigt med en tydlighet och en plan så att det fungerar för alla där de ska känna att de är delaktiga och där de kan bli utmanade efter sina förutsättningar. Hon betonar vikten av att ett barn inte ska kunna hamna i en situation där hen är dömd till att misslyckas. Detta kan kopplas till vår valda teori och begreppet *den proximala utvecklingszonen* då Hwang och Frisén (2020) beskriver att det som lärare krävs att man är närvarande och lyhörd för barnens individuella förutsättningar för att kunna utmana och stötta dem på bästa sätt. Författarna förklarar att det är viktigt att inte ställa varken för höga eller för låga krav på barnen utan det är viktigt att hitta balansen mellan vad de klarar av och vad de inte klarar av.

8 Slutdiskussion

Detta kapitel är uppdelat i tre avsnitt vilka är resultatdiskussion, metoddiskussion samt studiens relevans och förslag på vidare forskning. Under resultatdiskussion kommer syftet och undersökningsfrågorna att besvaras och därefter diskuteras valet av metod i avsnitt två. Slutligen redogörs det för studiens syfte i relation till förskollärares yrkesutövning samt ges förslag på vidare forskning.

8.1 Resultatdiskussion

I detta avsnitt redovisas studiens slutsatser vilka är att både specialpedagoger och ramfaktorer har en betydande roll i bemötandet av barn i behov av särskilt stöd. I avsnittet kopplas även de viktigaste resultaten från analysen till ett sociokulturellt perspektiv, tidigare forskning samt litteratur. För att göra det tydligt är detta avsnitt uppdelat utefter våra forskningsfrågor där studiens syfte samtidigt besvaras.

8.1.1 Hur begreppet ”barn i behov av särskilt stöd” definieras

I resultatet framkommer det att begreppet “barn i behov av särskilt stöd” är svårt att definiera. I analysen beskrivs det att det kan handla om att barn kan behöva stöd under endast en period eller under en längre tid. Det kan även röra sig om barn som har en fastställd diagnos som exempelvis autism, dock menar respondenterna samtidigt att det är ovanligt att barn i förskoleåldern har en fastställd diagnos. Vidare visar resultatet på att de barn som är i behov av särskilt stöd där de ej har en fastställd diagnos utmärker sig på något sätt från övriga i gruppen. Det kan handla om att barn har talsvårigheter, är överaktiva, stillsamma, behöver en avskild plats i hallen eller att de kan ha svårt att följa gruppen. Hur respondenterna definierar begreppet kan liknas med vad som framkommer i tidigare forskning. Sandberg m.fl. (2010) skriver i en studie att förskollärare beskriver att barn som är i behov av särskilt stöd är de barn som har en identifierad diagnos, är utan diagnos eller som behöver stöd under både en kortare och längre tid. Vad förskollärarna i studien ytterligare beskriver är att det kan handla om barn som har sociala, emotionella, fysiska eller språkliga svårigheter. Även Palla (2021) lyfter i en studie att barn som är i behov av särskilt stöd kan vara de barn som urskiljer sig på något sätt där barnen kan behöva stöttning, har speciella behov eller är impulsiva.

Resultatet visar även på att det kan vara förskolan som skapar barn i behov av särskilt stöd. En respondent menar att det kan ha att göra med att det arbetas för mycket med bildstöd och att barnen inte får möjlighet att utmanas och tänka självständigt eftersom bildstödet hela tiden finns tillgängligt. I detta uttrycks en oro inför barnens framtid.

8.1.2 Möjlighet att tillgodose barns behov av stödinsatser

Denna del svarar på studiens huvudsakliga syfte vilket är att undersöka några förskollärares uppfattningar av fenomenet möjligheten att tillgodose barns behov av stödinsatser, i synnerhet barns behov av särskilt stöd. I resultatet framkommer delade meningar gällande förutsättningar och möjligheter att tillgodose barns behov av särskilt stöd. Samtliga medverkande respondenter beskriver att de har möjlighet och förutsättningar att kunna

tillgodose barns behov då de har tillgång till specialpedagog. Samtidigt menar merparten att ramfaktorer kan bidra till att arbetet försvåras. Respondenterna förklarar att det kan vara en utmaning på grund av stora barngrupper samt av ekonomiska skäl.

I resultatet framkommer det att specialpedagog ses som den främsta anledningen till att kunna tillgodose barns behov av särskilt stöd. Det beskrivs att specialpedagogen ger ett bra stöd samt att hen ofta uppmuntrar till användande av bildstöd för att kunna möta barnen. Dock uttrycks också att det är en lång och svår process innan specialpedagogen är på plats. Respondenterna beskriver att en anledning till detta kan vara att det är många steg att följa och fylla i då det görs en ansökan. Vidare framkommer det att specialpedagogen arbetar i ett stort område med många förskolor och att det därför kan ta lång tid att få stöd. Detta är dock något respondenterna menar har förändrats över tid. En respondent uttrycker att de hade lättare och snabbare tillgång till specialpedagog förr då de själva kunde ta kontakt med specialpedagogen och att hen då kom ut på plats strax därefter. Detta är i likhet med studien av Hannås och Bahdanovich Hanssen (2016) där de också beskriver att det förr var lättare att få stöd av specialpedagog och att hen var på förskolan flera gånger i veckan. Vidare beskrivs det i den studien att det är en lång process att få hjälp och stöd av specialpedagog. Resultatet i vår studie visar på att personalen numera behöver följa flera steg samt göra en ansökan via rektorn. Förutom stöd av specialpedagog visar resultatet på att de tar hjälp av varandra som kollegor både inom och mellan olika avdelningar. Respondenterna förklarar att de tillsammans kan hitta bra sätt att arbeta på för att kunna tillgodose behoven då de både bidrar med sina egna samt tar del av kollegors kompetens. Samtidigt framkommer det att de trots bra stöd av specialpedagog och kollegor inte alltid kan bemöta behov som kan innefattas i diagnosen autism, fysiska svårigheter eller talsvårigheter.

Dock visar resultatet på att ramfaktorer kan bidra till att personalen inte alltid har förutsättningar att kunna tillgodose barns behov av särskilt stöd. Stora barngrupper är något som beskrivs vara en utmaning där respondenterna menar att de vid arbete i mindre grupper har större möjlighet att kunna se varje enskild individ och dess behov. Trots stora barngrupper visar resultatet på att personalen har möjlighet att bemöta barnen då de har bra inarbetade strukturer och rutiner. Samtidigt framkommer det att de kan bemöta barns behov men att det blir på bekostnad av övriga barngrupp. I de fall förskolan ser ett behov av en resurs för att kunna tillgodose barns behov nekas de ofta det. Något som kommit fram i resultatredovisningen är att respondenternas rektorer är lyhörda och stöttande men att stöd i form av resurs inte alltid kan ges på grund av ekonomiska skäl. I de fall förskolorna får resurs beviljad menar flertalet respondenter att de har fått kämpa för det under en lång tid samt att resursen inte är på förskolan barnets hela vistelsetid. I en studie av Palla (2021) framgår liknande, där det i resultatet beskrivs att det inte finns tillräckligt med resurser för att kunna ge det stöd som behövs samt att de ofta nekas resurs helt. Dessutom framkommer det att övriga barngruppen som inte är i behov av stöd påverkas då personal behöver fokusera extra på de barn som är i behov av särskilt stöd. Att arbetet försvåras på grund av ekonomiska skäl är även något Bergling (2023) skriver om i en artikel i *Vi lärare* från förskolans fackförbund *Sveriges lärare*. I artikeln framkommer det att det sker nedskärningar av stödpersonal och att det leder till att möjligheterna att få stöd minskas för de barn som är i behov av särskilt stöd.

Sett utifrån ett sociokulturellt perspektiv skriver Säljö (2015) att barn lär och utvecklas i samspel. I de fall då förskolan inte har rätt förutsättningar på grund av ramfaktorer påverkas också samspelet mellan barnen där lärande och utveckling kan ske.

Resultatet visar på att personal upplever att behovet har ökat de senaste åren och att det är fler barn idag som är i behov av stöd än tidigare. Hur en respondent resonerar kring orsaken till det ökade behovet är att hennes kompetens om ämnet har vidgats samt de krav som ställs på föräldrar och barn i samhället. Att det skett en ökning av barn som är i behov av särskilt stöd är också något Cade (2023) i en studie skriver att förskollärare uttrycker. Även i en studie av Palla (2021) framkommer det att det skett en ökning gällande barn i behov av särskilt stöd. I den studien beskrivs orsaken till det ökade behovet vara stora barngrupper samt för lite personal. Personalen i studien menar att detta kan bidra till minskad möjlighet att kunna möta barns behov av stöd.

8.1.3 Ändamålsenliga verktyg och strategier för att kunna möta barns behov av stödinsatser

De verktyg och strategier respondenterna beskriver att de använder samt ser som ändamålsenliga är främst tydliggörande pedagogik och ett lågaffektivt förhållningssätt. Att använda sig av tydliggörande pedagogik menar Edfelt m.fl. (2021) kan bidra till att vardagen blir tydligare och mer hanterbar för barnen. Tydliggörande pedagogik innefattar visuellt stöd så som bildstöd vilket kan underlätta samspelet och kommunikationen. Sett till det sociokulturella perspektivet kan bildstöd ses som ett medierande redskap då Säljö (2015) beskriver att de medierande redskapen kan hjälpa en individ att nå dit hen inte når med endast sina individuella förmågor. Utifrån resultatet i studien framkom att bildstöd används för att stötta i kommunikation och samspel och därav kan bildstöd ses som ett medierande verktyg. Resultatet i denna studie visar på att medverkande förskolor gör anpassningar i form av arbete med bildstöd där det används med hela barngruppen för att inget barn ska bli utpekat. Det framkommer att bildstöd är bra för alla barn men nödvändigt för vissa där det beskrivs att det används mer på djupet med de barn som är i behov av stöd samt med dem som uppvisar ett intresse för det. Att det görs anpassningar är något som skiljer sig mot vad som framkommer i en studie av Sandberg m.fl. (2009) där delade meningar beskrivs gällande om det görs anpassningar utefter barns behov eller inte. En syn som framkommer i den studien är att de på förskolan inte gör några anpassningar utefter enskilda individers behov medan andra menar att de gör det. Utifrån resultatet i vår studie framställs å ena sidan bildstöd som positivt att arbeta med då respondenterna menar att de använder bildstöd för att förbereda barnen, skapa en tydlighet i aktiviteter samt för att underlätta i kommunikation och samspel. På liknande sätt framställs det i en studie av Lundqvist (2023) där det framkommer att de arbetar med bildstöd för att tydliggöra miljön samt för att underlätta vad som kommer att ske under en dag. Utifrån resultatet i vår studie framkom å andra sidan även en mindre positiv syn då fåtalet menar att bildstöd inte alltid är lösningen på allt och att det kan krävas andra metoder i arbetet för att kunna tillgodose barns behov av särskilt stöd. En av respondenterna menar dessutom att det läggs alldeles för mycket resurser och tid på bildstöd.

Förutom att använda sig av bildstöd som verktyg framkommer det i analysen att ett lågaffektivt förhållningssätt ses vara av stor vikt i bemötandet av barns behov av särskilt stöd. Inom det lågaffektiva bemötandet beskriver respondenterna att de är lyhörda, inlyssnande, har ett lugn samt är på barnens nivå. Vidare beskrivs en vilja av att skapa relationer där de tänker till bemötandet gentemot barnen. Vad resultatet också visar på inom detta förhållningssätt är att de tänker kring gruppkonstellationer och gruppindelning. De förklarar vidare att de har barnen i mindre grupper för att barnen ska känna trygghet samt större möjlighet till samspel. Att ha detta förhållningssätt där barn ges förutsättningar till samspel kan ses som en bra strategi och arbetssätt utifrån ett sociokulturellt perspektiv. Detta då Säljö (2015) skriver att Vygotskij menade att barn lär i samspel tillsammans med andra. Genom analysen i denna studie framkommer det att respondenterna sätter samman grupperna utefter barns behov där samtliga barn får utmanas efter sina förutsättningar. Då respondenterna beskriver att de är lyhörda kan de även se till behoven hos varje enskild individ. Att arbeta på detta sätt ger barnen förutsättningar och möjlighet att utvecklas i sin närmaste utvecklingszon. Hwang och Frisén (2020) beskriver att då en lärare är närvarande och lyhörd för barnens förutsättningar kan de stötta och utmana barnen på bästa sätt.

8.2 Metoddiskussion

I detta avsnitt lyfter vi studiens nackdelar respektive fördelar utifrån metodvalet. De medverkande respondenterna visade både intresse och engagemang under intervjuerna där de gav både djupa och betydelsefulla svar. Dock då vi i efterhand analyserat materialet har vi fått förståelse för att vi som intervjuare kunde förhållit oss på annat sätt. Trots att vi förhöll oss till frågor som enbart undersökte studiens syfte hade vi kunnat varit tydligare i våra frågor samt ställt fler följdfrågor. Det hade möjligen kunnat leda till att vi fått ännu mer ingående svar kopplat till studiens syfte. Dessutom hade några respondenter en önskan om att få ta del av frågorna innan intervjun och det var flera som nämnde det under själva intervjuerna. Hade respondenterna innan genomförandet av intervjuerna fått ta del av frågorna och hunnit reflektera över dessa kunde det bidragit till mer utvecklade svar. Då vi tog inspiration från fenomenografisk ansats förhöll vi oss dock till vad Larsson (1986) skriver om att det inte bör ha reflekterats över frågorna innan de ställs.

Trots att vi kunde förhållit oss annorlunda för att få ännu mer utvecklade svar ser vi samtidigt metodvalet som en fördel. Genom att vi använde oss utav intervju som metod fick vi djupa svar samt möjlighet att omformulera oss utifall frågorna tolkades på annat sätt än hur frågan var menad. Under intervjuerna använde vi oss dessutom av ljudupptagning vilket bidrog till att vi fick ut mycket av intervjuerna. Hade vi inte använt oss av ljudupptagning hade vi inte fått samma möjlighet att få med så pass detaljerad information i studien. Skulle vi använt oss av andra metoder så som exempelvis enkäter eller observationer hade vi troligtvis inte getts samma möjlighet till lika djupa svar av respondenterna.

8.3 Studiens relevans och förslag på vidare forskning

I detta avsnitt diskuteras studiens syfte i relation till förskollärares yrkesutövning, vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt didaktiska konsekvenser. Avslutningsvis lyfts det fram olika förslag på vidare forskning.

Syftet med denna studie var att undersöka några förskollärares uppfattningar av fenomenet möjligheten att tillgodose barns behov av stödinsatser, i synnerhet barns behov av särskilt stöd. Som tidigare nämnts i inledningen ville vi undersöka detta då det dels framgår i förskolans läroplan Lpfö18 (2018) att förskolan ska se till varje enskild individ och dess behov. Dessutom ska förskolan följa Skollagen (SFS 2010:800) där det i 8 kap. 9 § står att barn som av något skäl behöver särskilt stöd ska få det utifrån deras behov. Sett till våra slutsatser utifrån studiens resultat där det råder delade meningar gällande möjligheter och förutsättningar att tillgodose barns behov blir undersökningen intressant. Dessutom ska all utbildning enligt Skollagen (SFS 2010:800) 1 kap. 5 § utformas på så sätt att den ska utgå från en vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Eftersom förskolans yrkesutövning ska baseras utifrån detta blir resultatet i denna studie relevant då förskollärares möjlighet att tillgodose barns behov av särskilt stöd synliggörs. Det blir även relevant då resultatet synliggör bland annat personalens förhållningssätt samt hur de arbetar i den pedagogiska verksamheten med barn som är i behov av särskilt stöd.

Den främsta anledningen till att förskolan har möjlighet att tillgodose barns behov av särskilt stöd är att de har tillgång till specialpedagog. Samtidigt är arbetet med att bemöta behoven utmanande och försvårande då ramfaktorer som stora barngrupper och ekonomiska skäl påverkar förutsättningarna. Dessutom sker det som tidigare nämnt nedskärningar på stödpersonal inom förskolan enligt artikeln i Vi lärare (Bergling, 2023). Vår slutsats om att arbetet är försvårande på grund av rådande ramfaktorer kopplat till nedskärning av stödpersonal anser vi vara intressant och relevant för förskollärares yrkesutövning. Vår tolkning är att det blir utmanande att fullfölja det uppdrag man som förskollärare har där samtliga barns behov och förutsättningar ska bli tillgodosedda. Vidare anser vi det som besvärande för de barn som går på förskolan då deras behov och förutsättningar inte alltid kan bli tillgodosedda på grund av dessa ramfaktorer. Enligt Skollagen (SFS 2010:800) 8 kap. 9 § framgår det att barn i sin utveckling och sitt lärande ska ges den ledning och stimulans som de behöver. Ges barnen inte den ledning och stimulans de behöver kan det, enligt vår tolkning, leda till försvårande konsekvenser när barnen sedan börjar skolan.

Denna studie avgränsades till att totalt nio förskollärare från en tätort i västra Sverige medverkade. Då svaren i resultatet var relativt lika utifrån studiens syfte är ett förslag på vidare forskning att undersöka ett bredare område. Dessutom hade flera personer med olika befattningar inom verksamheten kunnat intervjuas. Det vore intressant att se om det skulle resultera i samma syn på förutsättningar och möjligheter eller om det skulle visa på något annat. I studiens resultat framkommer det att befattningar som specialpedagog och rektor har en viktig roll för att kunna tillgodose barns behov av särskilt stöd. Därav vore det intressant att undersöka deras syn på hur de uppfattar att de har möjlighet att stötta barnen samt

förskolans personal. Ytterligare ett förslag är att om ett bredare område och fler personer med olika befattningar undersöks kan både områdena samt de olika befattningarna jämföras för att kunna se på likheter och skillnader.

9 Referenslista

Ahlström Wallin, A., Almqvist, L., Janeslätt, G., Gustavsson, C., & Harder, M. (2023). The experiences and the meaning of using MyTime in the preschool context from the perspective of children in need of special support, 5-6 years of age. *Child: Care, Health & Development*, *49*(6), 1096–1103. https://doi.org/10.1111/cch.13121

Ahrne, G., & Svensson, P. (2022) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I G. Ahrne & P, Svensson. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 8-16). Liber.

Barmark, M., & Djurfeldt, G. (2015). *Statistisk verktygslåda 0 - att förstå och förändra världen med siffror.* Studentlitteratur.

Bergling, M. (2023, 25 september). "De som redan har det tufft kommer få det ännu tuffare". *Vi Lärare.* https://www.vilarare.se/nyheter/nedskarningar/de-som-redan-har-det-tufft-kommer-fa-det-annu-tuffare/

Bjørndal, C. (2018). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. (Andra upplagan). Liber.

Cade, J. (2023). Child-centered pedagogy: Guided play-based learning for preschool children with special needs. *Cogent Education*, *10*(2), 1–18. https://doi.org/10.1080/2331186X.2023.2276476

Edfelt, D., Sjölund, A., Jahn, C., & Reuterswärd, M. (2021). *Tydliggörande pedagogik i förskolan.* Natur & Kultur.

Eriksson Barajas, K., Forsberg, C., & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap. Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar.* Natur & Kultur.

Eriksson-Zetterquist, U., & Ahrne, G. (2022). Intervjuer. I G. Ahrne & P, Svensson. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 56-78). Liber.

Gerland, G. (2023). Praktiska insatser. I G. Gerland & U. Aspeflo, *Barn som väcker funderingar. Se, förstå och hjälpa förskolebarn med en annorlunda utveckling* (s. 133-164). Studentlitteratur.

Gjems, L. (2016). *Förskolans arbete med tidig litteracitet – på barns villkor*. Studentlitteratur.

Grännö Johansson, H., Ingesson, V., Nyberg, J., Olsson, K., & Svärd, A-C. (2022). Förskolan Villekullans lärmiljöer – ett arbetssätt som passar alla barn. I A-K, Swärd &

Westman Andersson (Red.), *Specialpedagogisk verksamhet – för ALLA barn i förskolan* (s. 95–114). Studentlitteratur.

Hannås, B M., & Bahdanovich Hanssen, N. (2016). Special needs education in light of the inclusion principle: an exploratory study of special needs education practice in Belarusian and Norwegian preschools. *European Journal of Special Needs Education*, *31*(4), 520–534. https://doi.org/10.1080/08856257.2016.1194576

Hwang, P., & Frisén, A. (2020). Barns psykologiska utveckling - från nyfödd till skola. I A-L. Lindgren, N. Pramling & R. Säljö (Red.). *Förskolan och barns utveckling. Grundbok för förskollärare* (s. 77-92). Gleerups.

Larsson, S. (1986). *Kvalitativ analys: exemplet fenomenografi*. Studentlitteratur.

Lindqvist, G., & Nilholm, C. (2013). Making schools inclusive? Educational leaders' views on how to work with children in need of special support. *International Journal of Inclusive Education*, *17*(1), 95–110. https://doi.org/10.1080/13603116.2011.580466

Lundqvist, J. (2023). Putting preschool inclusion into practice: a case study. *European Journal of Special Needs Education*, *38*(1), 95–109. https://doi.org/10.1080/08856257.2022.2031096

Läroplan för förskolan. (1998). Skolverket. https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d4b6/1553968053376/pdf2442.pdf

Läroplan för förskolan. (2018). Skolverket. https://www.skolverket.se/getFile?file=4001

Nonis, K.P. (2006). Integrating Children with Special Needs: Singapore Preschool Teachers Share Their Feelings--A Preliminary Investigation. *The Journal of the International Association of Special Education*, *7*(1), 4–10.

Palla, L. (2021). När barn blir till belastning och problem i förskola: Om behov av särskilt stöd och resurser i ett pressat läge. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, *26*(4), 7–29. https://doi.org/10.15626/pfs26.04.01

Ringarp, J., & Nihlfors, E. (2020). *Styrning och ledning av svensk förskola och skola*. Gleerups.

Rönnerman, K. (2023) Aktionsforskning som examensarbete. I A. Åkerblom, A. Hellman & N. Pramling (Red.), *Metodologi för studier i, om och med förskolan* (s. 305-322). Gleerups.

Sandberg, A., Lillvist, A., Eriksson, L., Björck-Åkesson, E., & Granlund, M. (2010). "Special Support" in Preschools in Sweden: Preschool staff's definition of the construct. *International Journal of Disability, Development, and Education*, *57*(1), 43–57. https://doi.org/10.1080/10349120903537830

Sandberg, A., Norling, M., & Lillvist, A. (2009). Teachers' view of educational support to children in need of special support. *International Journal of Early Childhood Special Education*, *1*(2), 102–116.

SFS 2010:800. Skollag. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

Svensson, L., & Åkerblom, A. (2023) Fenomenografi om undervisning i förskolan. I A. Åkerblom, A. Hellman & N. Pramling (Red.), *Metodologi för studier i, om och med förskolan* (s. 89–106). Gleerups.

Svensson, P & Ahrne, G. (2022). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I G. Ahrne & P, Svensson. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder.* (s. 24-39). Liber.

Swärd, A-K. (2022). Introduktion till förskolan – en specialpedagogisk lärmiljö. I A-K, Swärd & Westman Andersson (Red.), *Specialpedagogisk verksamhet – för ALLA barn i förskolan* (s. 19–29). Studentlitteratur.

Säljö, R. (2015). *Lärande. En introduktion till perspektiv och metaforer*. Gleerups.

Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer* (3. uppl.). Studentlitteratur.

UNICEF Sverige. (2018). *Barnkonventionen. FN:s konvention om barnets rättigheter.* https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed* (Reviderad utgåva). Vetenskapsrådet.

Vlah, N., & Ferić, M. (2017). The Need for Additional Support for Nursery School Children and the Reasons why it is Not provided: A Teachers' Perspective. In *napredak, 158*(4), 461-480. https://hrcak.srce.hr/file/277558

Wahlström, N. (2016a). Förskolans läroplan: med det blivande skolbarnet i fokus. I N. Wahlström, *Läroplansteori och didaktik* (s. 99-129). Gleerups.

Wahlström, N. (2016b). Läroplansteori – en fråga om urval och kunskap. I N. Wahlström, *Läroplansteori och didaktik* (s. 11-34). Gleerups.

Wallerstedt, C. (2023). Ett sociokulturellt perspektiv. I A. Åkerblom, A. Hellman & N. Pramling (Red.), *Metodologi. För studier i, om och med förskolan* (s. 41-56). Gleerups.

Åberg-Bengtsson, L., & Pramling, N. (2023). Data att räkna med – om att använda siffermaterial i ett vetenskapligt uppsatsarbete. I A. Åkerblom, A. Hellman & N. Pramling (Red.), *Metodologi. För studier i, om och med förskolan* (s. 185-204). Gleerups.

Öberg, P. (2022). Livshistorieintervjuer. I G. Arhne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 79-91). Liber.

Bilaga 1. Informationsbrev

Hej,

Vi är två studenter som studerar till förskollärare på Göteborgs Universitet där vi precis påbörjat vårt examensarbete. Vi har ett stort intresse av hur man i förskolan arbetar med barn i behov av särskilt stöd och vill därför i vår studie undersöka just det. Vi undrar därför om några förskollärare vill ställa upp på en kort intervju kring ämnet på cirka 20–30 minuter? Vad gäller plats och tid för intervjuerna erbjuder vi att komma ut till Er på plats alternativt intervjua via Zoom.

Vi tar hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer vilket innebär att vi inte under några omständigheter kommer att röja förskollärarnas identiteter eller skriva fram förskolans plats eller namn på ett sätt så att de kan identifieras. För att få ut så mycket som möjligt av intervjuerna kommer vi att använda oss utav ljudupptagning vilket vi kommer att samla in samtycke för. Vidare kommer vi endast använda materialet för vår studie där vi efter studiens avslut kommer att radera det inspelade materialet. Under studiens gång är det även möjligt att avbryta sin samverkan om så önskas.

Om Ni sedan önskar ta del av vår studie skickar vi med glädje den till Er.

Med vänliga hälsningar,
Beatrice Seil och Jasmina Nordgren

Bilaga 2. Samtyckesblankett

Samtyckesblankett

Samtyckesblankett gällande medverkan i vår studie där syftet är att undersöka förskollärares möjlighet att möta barns behov av särskilt stöd.

Vi tar hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer vilket innebär att vi inte under några omständigheter kommer att röja förskollärarnas identiteter eller skriva fram förskolans plats eller namn på ett sätt så att de kan identifieras. För att få ut så mycket som möjligt av intervjuerna kommer vi att använda oss utav ljudupptagning vilket efter studiens avslut kommer att raderas. Materialet kommer endast att användas i denna undersökning och det är under studiens gång är det även möjligt att avbryta sin samverkan om så önskas.

Genom underskriften samtycker jag till min medverkan:

_____

Underskrift

_____

Namnförtydligande

_____

Ort och datum

Bilaga 3. Intervjufrågor

Intervjufrågor

1. Hur länge har du arbetat?
2. Hur definierar du begreppet ”barn i behov av särskilt stöd”?
3. Om du uppmärksammar att ni har individer som är i behov av särskilt stöd, har ni då förutsättningarna för att kunna möta barnen?
4. Om det uppstår situationer och du upplever att du skulle behöva ökad kompetens för att kunna möta barn i behov av särskilt stöd. Möjliggörs då utbildningar eller liknande för att kunna bredda kompetensen?
5. Vill du berätta hur du möter barn i behov av särskilt stöd?
6. Upplever du att ni får det stöd av rektor och exempelvis specialpedagog som ni behöver?